

Regio in beeld 2010-2011

de arbeidsmarkt in 30 arbeidsmarktregio's

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	3
1 Inleiding	5
2 Huidige en verwachte ontwikkelingen in vogelvlucht	6
3 Vraag naar arbeid in de regio	8
3.1 Regionale werkgelegenheidsontwikkeling en -functie	8
3.2 Regionale verschillen per sector	9
3.3 Vacatureontwikkeling.....	10
3.4 Vervangingsvraag	12
3.5 Verwachtingen voor 2011	13
4 Niet-werkende werkzoekenden	14
4.1 Participatie niet-werkende werkzoekenden.....	14
4.2 Ontwikkeling niet-werkende werkzoekenden	14
4.3 Kenmerken niet-werkende werkzoekenden	16
4.3.1 Geslacht	16
4.3.2 Leeftijd.....	17
4.3.3 Duur werkloosheid	18
4.3.4 Opleidingsniveau	20
4.4 Verwachting voor 2011	21
5 Krapte op de regionale arbeidsmarkt	22
5.1 Openstaande vacatures.....	22
5.2 Krapte op de arbeidsmarkt	23
5.3 Conclusie	26
Bijlage 1: Regio-indeling	27
Bijlage 2: Tabellen bij de afbeeldingen uit hoofdstuk 4	28

Samenvatting

Landelijk

Voorzichtig herstel arbeidsmarkt in 2010

De Nederlandse economie is in 2009 fors gekrompen. Inmiddels treedt (voorzichtig) herstel op. Het economisch herstel is echter beperkt van omvang en broos. Met enige vertraging werden de gevolgen van de economische terugslag zichtbaar in de werkgelegenheid. In 2009 daalde de werkgelegenheid minder dan verwacht. Dit kwam omdat werkgevers hun personeel tijdens de recessie vaak vasthielden (labour hoarding). Ondanks een groeiende economie in 2010 is het de verwachting dat de werkgelegenheid nog krimpt. Dit komt omdat werkgevers door labour hoarding over een forse arbeidsreserve beschikken, waardoor personeelsuitbreiding voorsnog niet aan de orde is. Vanaf maart tot eind september 2010 daalt het bij UWV WERKbedrijf geregistreerde aantal niet-werkende werkzoekenden (nww). Dit heeft onder andere te maken met seizoensinvloeden. Voor de laatste maanden wordt toch nog een lichte toename van het aantal niet-werkende werkzoekenden verwacht.

Verwachtingen voor 2011 licht positief

Voor 2011 wordt een (lichte) toename van het aantal banen en vacatures verwacht. De economische voorspellingen gaan uit van een positieve economische groei in Nederland. Nu de grootste ontslaggolf achter de rug lijkt, kan in 2011 de werkgelegenheid weer gaan groeien. De economische groei en werkgelegenheidsgroei zijn beduidend kleiner dan in de jaren voor de economische crisis. Door het herstel van economische groei en doordat werknemers naar verwachting weer vaker van baan wisselen, zal het aantal vacatures in 2011 groeien. Er worden bijna 1 miljoen nieuwe vacatures verwacht. Dit zijn minder vacatures dan voor de economische crisis.

De beroepsbevolking neemt naar verwachting weinig toe. Door herstel van de economie zullen meer mensen zich aanbieden op de arbeidsmarkt waardoor de participatiegraad stijgt. Vooral de arbeidsparticipatie van vrouwen en ouderen zal stijgen. Hier is geen rekening gehouden met de gevolgen van bezuinigingen op de kinderopvang. In absolute cijfers is de toename van de be-

roepsbevolking echter beperkt. De potentiële beroepsbevolking daalt namelijk in 2011. In de meest recente doorrekening gaat UWV WERKbedrijf uit van een lichte daling van het aantal niet-werkende werkzoekenden.

Regionaal

Dalende werkgelegenheid

Door de economische crisis is de werkgelegenheid in 2009 in alle regio's afgenomen. Ook voor 2010 wordt een krimp van de werkgelegenheid verwacht. De grootste afname van de werkgelegenheid vindt plaats in de zuidelijke regio's en de stedelijke regio's Groot Amsterdam en Rijnmond. De regionale verschillen worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door de combinatie van sectorale ontwikkelingen en de sectorstructuur van een regio. Vooral het zuidoosten van Nederland wordt sterk getroffen. Het betreft hier met name de regio's Midden- en Zuidoost-Brabant en Noord- en Midden-Limburg. De belangrijkste oorzaak hiervan is de sterke aanwezigheid van de conjunctuurgevoelige industriële sector. Daarnaast is er de daling van de werkgelegenheid in Groot Amsterdam en Rijnmond. In Groot Amsterdam is het aandeel zakelijke dienstverlening hoog en in Rijnmond zijn veel distributieactiviteiten (groothandel, vervoer, telecom) aanwezig. Beide sectoren zijn sterk door de crisis geraakt.

Noord-Kennemerland en West-Friesland, Flevoland en Friesland hebben het minst te lijden van de economische crisis op het vlak van de werkgelegenheid. De regio Noord-Kennemerland en West-Friesland heeft relatief weinig industrie en een grote collectieve sector. De collectieve sector (openbaar bestuur, onderwijs, zorg en welzijn) is nauwelijks afhankelijk van de conjunctuur. In Flevoland groeit de bevolking bovengemiddeld. Doordat veel bedrijven bevolkingsvolgend zijn, krimpt de werkgelegenheid daardoor minder dan in andere regio's.

Aantal niet-werkende werkzoekenden stabiel

In 2009 is het aantal niet-werkende werkzoekenden sterk gestegen. De stijging was vooral groot in regio's waar de conjunctuurgevoelige industriële sector sterk vertegenwoordigd is. De stijging van het aantal nww heeft doorgezet tot februari 2010. Na fe-

bruari is het aantal nww iedere maand gedaald. Het algemene beeld is dat tussen september 2009 en september 2010 het aantal nww vrijwel stabiel is gebleven. De sterkste daling deed zich voor in Limburg en Groot Amsterdam.

Het aantal werkloze mannen is in 2009 sterk gestegen. Oorzaak is dat mannen vaker in conjunctuurgevoeligere sectoren werken dan vrouwen. Vanaf februari 2010 daalt het aantal werkloze mannen. De ontwikkeling van het aantal werkloze vrouwen kent een vrij stabiel verloop.

Hetzelfde beeld laat de ontwikkeling van het aantal jongeren zien. In eerste instantie raakt de economische crisis jongeren sterk vooral omdat er relatief veel jongeren werkzaam zijn in tijdelijke dienstverbanden, waarop sterk bezuinigd wordt in crisistijd. Vanaf februari 2010 daalt het aantal werkloze jongeren omdat zij als eerste van een (enigszins) aantrekkelijke economie profiteren: er worden meer (tijdelijke) dienstverbanden aangeboden die vaak door jongeren worden ingevuld. Vanaf juni is het aantal werkloze jongeren stabiel gebleven.

Een groot deel van het aantal nww bestaat uit 45-plussers. Waar tussen september 2008 en september 2009 het totaal aantal nww sterk toenam door de economische crisis, steeg het aantal werkloze 45-plussers in zeer beperkte mate. Deze groep werkt minder vaak in tijdelijke dienstverbanden en heeft doorgaans als gevolg van meer dienstjaren een sterkere verankering op de arbeidsmarkt. Met het aantrekken van de economie lijkt het erop dat de 45-plussers hiervan niet profiteren. Landelijk is het aantal werkloze 45-plussers het afgelopen jaar (september 2009-september 2010) namelijk toegenomen. In enkele regio's is het aantal 45-plussers het afgelopen jaar gedaald. Dit zijn onder meer Noord- en Midden-Limburg, Zeeland en Groot Amsterdam.

Ongeveer een derde van het aantal nww is kortdurend werkloos (werkloosheidsduur van minder dan zes maanden). Veel kortdurend werklozen zijn te vinden in Drechtsteden, Flevoland, Noord-Kennemerland en West-Friesland en Midden-Holland. Een hoog aandeel kortdurend werklozen is gunstig: verwacht mag worden dat deze groep sneller

haar weg terugvindt naar de arbeidsmarkt. Er zijn relatief weinig kortdurend werklozen in Twente, Groot Amsterdam en de Limburgse arbeidsmarktregio's. Bijna de helft van het aantal nww is langdurig werkloos (staat 12 maanden of langer ingeschreven). Veel langdurig werklozen zijn te vinden in Twente, Groot Amsterdam en de Limburgse arbeidsmarktregio's.

De helft van het nww-bestand heeft eind september 2010 een opleiding op vmbo-niveau of lager. Een hoog aandeel laag opgeleiden is te vinden in de regio's Rijnmond, Haaglanden, Midden-Holland, Drechtsteden en Rivierenland. Van het totaal aantal nww is 15% hoog opgeleid (hbo/wo). De regio's rondom Utrecht en Amsterdam kennen een hoog aandeel hoger opgeleiden, omdat de dienstensector daar sterk is vertegenwoordigd.

Ruime arbeidsmarkt

Het economisch herstel is zichtbaar in een groeiend aantal openstaande vacatures in 2010. Het aantal openstaande vacatures heeft nog niet de omvang bereikt van voor de economische crisis. Toch is te zien dat de spanning op de arbeidsmarkt begint toe te nemen. Dit wordt gemeten door de verhouding tussen bij UWV WERKbedrijf geregistreerde aantal openstaande vacatures en het aantal kortdurend werklozen (tot en met mbo-niveau). Toch kan over het algemeen gesproken worden van een ruime arbeidsmarkt in Nederland. Alleen voor de medische en paramedische beroepen en de openbare orde en veiligheidsberoepen geldt een zeer krappe arbeidsmarkt. Voor een aantal andere beroepsgroepen is in sommige regio's sprake van krapte.

Verwachting ontwikkeling nww 2011

Voor 2011 wordt in Nederland een lichte daling van het aantal nww'ers verwacht. In een aantal regio's blijft het aantal nww'ers echter gelijk, of wordt een bescheiden toename verwacht. Eind 2011 is een hoog nww-percentage (aantal niet-werkende werkzoekenden ten opzichte van de beroepsbevolking) te vinden in de noordelijke en de Limburgse arbeidsmarktregio's. Daarnaast is het nww-percentage hoog in de regio's Rijnmond en Groot Amsterdam.

1 Inleiding

De aandacht voor een regionale arbeidsmarktbenadering is de afgelopen jaren fors toegenomen. Het blijkt uit de praktijk dat voor het oplossen of verminderen van knelpunten op de arbeidsmarkt een regionale aanpak lonend is. De regio slaat namelijk een brug tussen een lokale en landelijke aanpak en heeft de juiste schaalgrootte om relevante arbeidsmarktpartijen samen te binden en beleid te ontwikkelen.

Doel Regio in beeld

Dit rapport Regio in beeld 2010-2011 haakt in op de toegenomen aandacht van beleidsmakers voor de regionale aanpak. Regio in beeld beschrijft de ontwikkelingen in vraag, aanbod en de discrepanties in 30 arbeidsmarktregio's.

Bij de vraagzijde ligt het accent op de ontwikkeling van de werkgelegenheid in 2009 en 2010 tot en met het derde kwartaal. Bij de aanbodzijde wordt ingegaan op de ontwikkeling van het aantal niet-werkende werkzoekenden die bij UWV WERKbedrijf staan ingeschreven. Ook wordt ingegaan op enkele kenmerken van het aantal niet-werkende werkzoekenden aan het eind van het derde kwartaal van 2010.

Zo wordt als het ware een foto gemaakt van het werkzoekendenbestand van een arbeidsmarktregio. Het rapport geeft antwoorden op vragen zoals: *Wijkt het aantal langdurig werklozen in mijn arbeidsmarktregio af van andere regio's?; Is het opleidingsniveau in mijn arbeidsmarktregio anders dan in andere regio's?; Bestaat er een discrepantie tussen vraag en aanbod in mijn arbeidsmarktregio en hoe zit dat in omliggende regio's?* De antwoorden op deze vragen helpen bij het ontwikkelen van arbeidsmarktbeleid binnen de regionale werknetwerken.

Voor wie interessant

Regio in beeld verschijnt één keer per jaar en is bedoeld voor mensen die de regionale arbeidsmarkt als aandachtsgebied of werkveld hebben, bijvoorbeeld wethouders, districts- en vestigingsmanagers van UWV WERKbedrijf en beleidsmedewerkers van gemeenten in de arbeidsmarktregio's. Tevens is deze rapportage nuttig voor het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de Raad van Werk en Inkomen.

Inhoud Regio in beeld

Hoofdstuk 2 besteedt aandacht aan actuele en verwachte ontwikkelingen op de arbeidsmarkt vanuit landelijk perspectief. In hoofdstuk 3 wordt stilgestaan bij de vraag naar arbeid in de verschillende regio's. Gekeken wordt naar de groei van de werkgelegenheid in het recente verleden en er worden prognoses voor de korte termijn gepresenteerd. Hoofdstuk 4 draait om de niet-werkende werkzoekenden (nww) en worden ontwikkelingen en kenmerken van de nww in de dertig arbeidsmarktregio's in beeld worden gebracht. In hoofdstuk 5 wordt tenslotte de regionale spanning tussen vraag en aanbod inzichtelijk gemaakt.

Meer informatie

Dit rapport laat de ontwikkelingen zien op de arbeidsmarkt in dertig arbeidsmarktregio's voor wat betreft vraag en aanbod en discrepanties daartussen. Meer informatie over ontwikkelingen op de arbeidsmarkt treft u aan op www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie.

2 Huidige en verwachte ontwikkelingen in vogelvlucht

De Nederlandse economie is in 2009 gekrompen. Inmiddels herstelt de Nederlandse economie zich voorzichtig. Het economisch herstel is nog beperkt van omvang en broos. De werkgelegenheid groeit echter nog niet. De verwachtingen voor 2011 zijn licht positief.

Voorzichtig herstel arbeidsmarkt 2010

De Nederlandse economie heeft in 2009 een forse dreun gekregen. Inmiddels is de stijgende lijn weer ingezet. In het derde kwartaal van 2010 rapporteert het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) een groei van economische activiteiten – in vergelijking tot een jaar geleden – van 1,8%. Het economisch herstel is beperkt van omvang en broos. De arbeidsmarkt wordt op verschillende manieren door de economie beïnvloed. Het aantal ontstane en openstaande vacatures is eind 2008 en in 2009 snel en sterk teruggelopen. De laatste cijfers over het derde kwartaal wijzen op enig herstel: het aantal vacatures dat ontstaat groeit en ook de uitzendmarkt trekt weer aan. Het aantal ontslagen werknemers en faillissementen lopen bij laagconjunctuur snel op. Maar ook dit is ten goede gekeerd: beide liggen in het derde kwartaal op een lager niveau dan vorig jaar (bron: CBS).

Met enige vertraging worden de gevolgen van de economische terugslag zichtbaar in de werkgelegenheid. In 2009 daalde de werkgelegenheid minder dan verwacht. Veel werkgevers hielden hun personeel tijdens de recessie vast (labour hoarding). Dit gebeurde omdat werkgevers voor de economische crisis veel moeite hadden om aan personeel te komen (krappe arbeidsmarkt). Met de aankomende vergrijzing in het achterhoofd zou er al snel weer een krappe arbeidsmarkt kunnen ontstaan. Ook via deeltijd-WW heeft de overheid het beleid van werkgevers ondersteund om overtollig personeel toch in dienst te houden.

De groeiende economie in 2010 gaat vermoedelijk gepaard met een krimp van de werkgelegenheid. Omdat werkgevers door labour hoarding over een forse arbeidsreserve beschikken is personeelsuitbreiding voornog niet aan de orde, en kunnen zij – zelfs bij een toename van de productie – met minder personeel toe. De laatste beschikbare cijfers over het derde kwartaal van

2010 bevestigen dit. Het CBS registreert in de eerste drie kwartalen van 2010 een krimp die steeds verder terugloopt. Van kwartaal op kwartaal registreert het CBS (gecorrigeerd voor seizoensinvloeden) een lichte groei.

Vanaf maart tot eind september 2010 daalt het aantal bij UWV WERKbedrijf geregistreerde niet-werkende werkzoekenden (nww). Dit hangt samen met seizoensinvloeden. In de laatste maanden van 2010 wordt nog een lichte toename verwacht. Het economisch herstel is vermoedelijk niet krachtig genoeg om de werkloosheid in 2010 echt te laten dalen:

- De vraag naar arbeid door werkgevers krimpt in 2010 nog;
- De daling van de arbeidsvraag (aantal banen) is te sterk in verhouding tot de daling van het arbeidsaanbod (beroepsbevolking).

Per saldo wordt verwacht dat het aantal niet-werkende werkzoekenden aan het eind van 2010 ongeveer overeenkomt met dat van eind 2009.

Verwachtingen 2011 licht positief

In het voorjaar heeft UWV WERKbedrijf haar prognoses voor de arbeidsmarkt gepubliceerd¹. Daarin wordt geconcludeerd dat de vraag naar arbeid in 2011 weer gaat groeien. Dat uit zich in een toename van het aantal banen en vacatures.

De economische voorspellingen wijzen op een positieve economische groei in Nederland in 2011. Wel is de omvang van de groei grofweg de helft minder dan we afgelopen decennia gewend waren. Nu de grootste ontslaggolf achter de rug lijkt te zijn, wordt in 2011 een omslag in de ontwikkeling van de werkgelegenheid verwacht. Ook hier geldt dat de groei van de werkgelegenheid veel kleiner is dan in voorgaande jaren. Er wordt in de arbeidsmarktprognose gerekend op een toename van 33.000 werknemers (+0,5%).

¹ UWV WERKbedrijf, 'Arbeidsmarktprognose 2010-2011', juni 2010. Inmiddels is de verwachte economische groei in 2011 beperkt neerwaarts bijgesteld. Daar staat tegenover dat de ontwikkeling naar banen en werkloosheid gunstiger verloopt dan destijds verwacht. Per saldo geeft de prognose 2011 in hoofdlijnen nog een plausibel beeld.

Door het herstel van de economische groei in 2011 en omdat werknemers vaker zullen wisselen van baan, is het de verwachting dat volgend jaar het aantal vacatures groeit. Er worden in 2011 bijna 1 miljoen nieuwe vacatures verwacht. Dit zijn overigens minder vacatures dan vóór de economische crisis.

In het aanbod van arbeid wordt verwacht dat de beroepsbevolking in 2011 weinig toeneemt. Nu de economie tekenen van herstel vertoont, neemt de aantrekkingskracht van de arbeidsmarkt weer toe. Mensen die nu nog niet participeren, zien meer kansen op werk en bieden zich aan op de arbeidsmarkt (encouraged worker). Hierdoor stijgt de gemiddelde participatiegraad. Vooral de arbeidsparticipatie van vrouwen en ouderen neemt naar verwachting toe. Deze trends zijn in het verleden sterk gebleken en het is de verwachting dat deze ontwikkelingen zich ook nu blijven voordoen. Hierbij is geen rekening gehouden met bezuinigingen op de kinderopvang in 2011.

Ondanks de groei van de arbeidsparticipatie is de toename van de beroepsbevolking in absolute cijfers zeer beperkt. De bevolking die zich volgens de geldende definities beschikbaar kan stellen (potentiële beroepsbevolking), daalt namelijk in 2011.

Meer werkgelegenheid heeft een gunstig effect op het aantal werkzoekenden. Een hoger arbeidsaanbod door werknemers (beroepsbevolking) heeft een verhogend effect op de omvang van het aantal werkzoekenden.

In de meest recente doorrekening gaat UWV WERKbedrijf uit van een lichte daling van het aantal niet-werkende werkzoekenden in 2011. Het aantal nww'ers kan afgezet worden tegen de beroepsbevolking (nww-percentage). Per regio levert deze relatieve omvang van de werkloosheid een verschillend beeld op².

Een hoog nww-percentage eind 2011 is vooral te vinden in de noordelijke en in de Limburgse arbeidsmarktregio's en in regio Twente. Het westelijk deel van Nederland geeft in het algemeen een rooskleuriger beeld. Uitzondering vormen de regio's Rijnmond en Groot Amsterdam. Bij de interpretatie is het belangrijk de regionale onzekerheid in het oog te houden. Een prognose van een werkloosheidsindicator als nww is op landelijk niveau al behoorlijk onzeker. Wordt de landelijke prognose verbijzonderd naar regio, dan lopen de onzekerheden verder op.

Omdat voor werkzoekenden de huidige vraag naar arbeid erg belangrijk is, wordt in het volgende hoofdstuk ingegaan op werkgelegenheidsontwikkelingen. Daarna wordt de precieze bestandsopbouw van het aantal niet-werkende werkzoekenden aan het eind van het derde kwartaal van 2010 bekeken.

² De economische crisis heeft de betrekkelijkheid van de economische en arbeidsmarktprognoses nog eens onderstreept. Ook de onzekerheden in de huidige prognoses zijn – gezien de bijzondere (internationale) situatie – forser dan gebruikelijk. Bovendien verloopt het conjuncturele herstel vermoedelijk langzamer dan in eerdere conjunctuurcycli (De Nederlandse Bank 2010, Economische ontwikkelingen en vooruitzichten voor Nederland).

3 Vraag naar arbeid in de regio

De werkgelegenheid is in 2009 gekrompen als gevolg van de economische recessie. Voor 2010 wordt een verdere krimp verwacht. In regio's met een hoog aandeel werkgelegenheid in de industrie en zakelijke dienstverlening is de werkgelegenheid het meest gekrompen. In 2011 wordt een lichte toename van de werkgelegenheid verwacht omdat de economie zich licht herstelt. Het aantal vacatures neemt in 2010 toe ten opzichte van 2009.

In het vorige hoofdstuk is de economische ontwikkeling van Nederland besproken. Na het crisisjaar 2009 is er in 2010 weer sprake van een economische groei. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de werkgelegenheidsontwikkelingen.

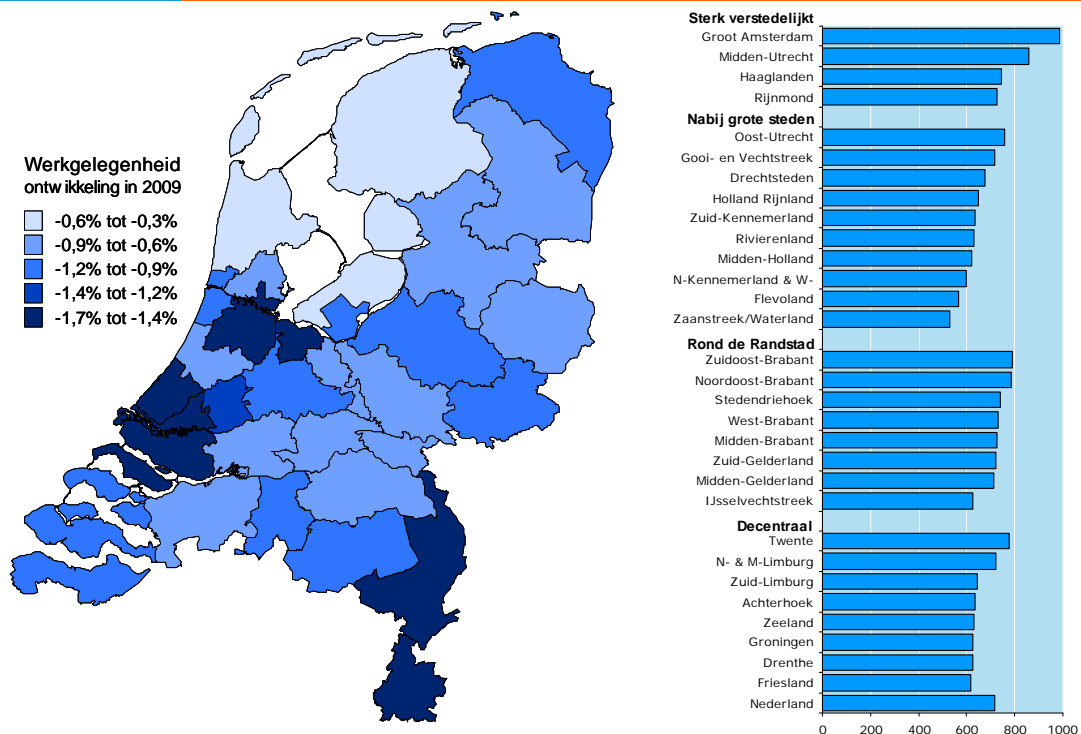
3.1 Regionale werkgelegenheidsontwikkeling en -functie

De economie heeft het in 2009 zwaar te verduren gehad, met een krimp van de werkgelegenheid tot gevolg. Ondanks dat de economie in 2010 weer aantrekt, volgt groei van de werkgelegenheid altijd met enige vertraging. Voor 2010 wordt dan ook een grotere afname van de werkgelegenheid verwacht dan voor 2009.

De grootste krimp in 2009 deed zich voor in de Limburgse arbeidsmarktregio's, Groot Amsterdam, Haaglanden en Rijnmond (afbeelding 3.1 links). De regionale verschillen worden voor een belangrijk deel veroorzaakt door de combinatie van sectorale ontwikkelingen en de sectorstructuur van een regio. Hierop wordt uitgebreider ingegaan in paragraaf 3.2.

afbeelding 3.1

Werkgelegenheidsontwikkeling en werkgelegenheidsfunctie

Bron: UWV arbeidsmarktprognose 2010-2011

Het aantal banen is voor een belangrijk deel geconcentreerd (64% van de werkgelegenheid) in vier provincies: Noord-Holland, Zuid-Holland, Noord-Brabant en Gelderland. In de regionale arbeidsmarktprognose van UWV WERKbedrijf wordt het aantal banen weergegeven per 1.000 inwoners. Op basis van deze indicator kunnen regio's op hun werkgelegenheidsfunctie worden getypeerd. Daaruit blijkt dat er tussen de arbeidsmarktregio's grote verschillen in werkgelegenheidsfunctie bestaan (zie afbeelding 3.1 rechts). Op de horizontale as is de werkgelegenheidsfunctie weergegeven (aantal banen per 1.000 inwoners); op de verticale as zijn de arbeidsmarktregio's weergegeven.

De *sterk verstedelijkte* arbeidsmarktregio's Groot Amsterdam en Midden-Utrecht (Noordvleugel Randstad) blijken de hoogste werkgelegenheidsfunctie van alle arbeidsmarktregio's te kennen. Ook Rijnmond en Haaglanden kennen een bovengemiddelde werkgelegenheidsfunctie. De arbeidsmarktregio's *rond de Randstad* scoren rond het landelijk gemiddelde, met een positieve uitschieter voor Noordoost- en Zuidoost-Brabant. De regio's *nabij grote steden* kennen veelal een lager dan gemiddelde werkgelegenheidsfunctie. Dit zijn suburbane regio's, waarvan veel inwoners in de sterk verstedelijkte arbeidsmarktregio's werken. Voor de meeste *decentraal* gelegen arbeidsmarktregio's is sprake van een score beneden het landelijk gemiddelde.

3.2 Regionale verschillen per sector

De verschillen tussen sectoren werken door in regionale werkgelegenheidsontwikkelingen. In deze paragraaf worden de twee meest conjunctuurgevoelige sectoren behandeld: zakelijke dienstverlening en industrie.

Zakelijke dienstverlening

In Midden-Utrecht en Groot Amsterdam is een groot deel van de werkgelegenheid geconcentreerd in de zakelijke dienstverlening. Daarnaast is dit aandeel hoog in de regio's Haaglanden, Rijnmond, Oost-Utrecht, Gooien Vechtstreek en Midden- en Zuidoost-Brabant (zie afbeelding 3.2). De zakelijke dienstverlening is een conjunctuurgevoelige sector. Dit wordt weerspiegeld in een relatief grote krimp van de werkgelegenheid in de regio's Midden-Utrecht en Groot Amsterdam in 2009. Tijdens de hoogconjunctuur in 2007 en 2008 lag de banengroei in de zakelijke

diensten ruim boven het landelijke gemiddelde. In 2009 is de situatie echter omgekeerd. Uit de Conjunctuur Enquête Nederland (COEN)³ blijkt dat van alle sectoren de zakelijke dienstverlening te maken had met het grootste aantal bedrijven met een personele krimp. Deze krimp werd in belangrijke mate veroorzaakt door uitzendkrachten, die een kwart van deze sector uitmaken. Nu de economie zich weer lijkt te herstellen trekt de uitzendmarkt aan (Algemene Bond voor Uitzendondernemingen, ABU). Het aantal uitzenduren ligt het begin van het derde kwartaal boven het niveau van dezelfde periode van vorig jaar.

Industrie

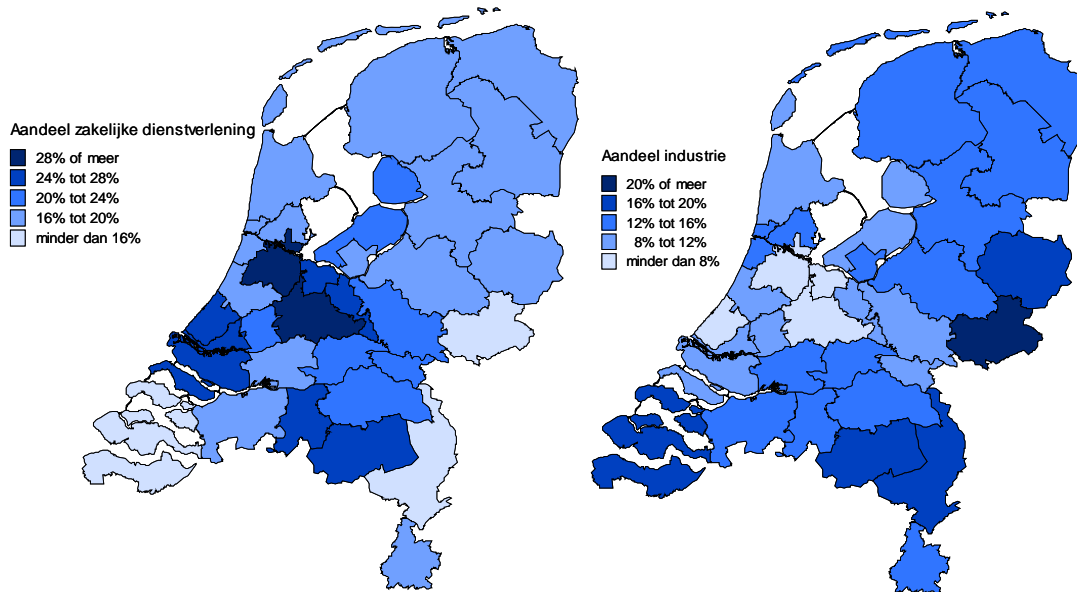
De industrie (inclusief delfstoffenwinning en nutsbedrijven) is een belangrijke sector in de Achterhoek, Twente, Zuidoost-Brabant, Noord- en Midden-Limburg en Zeeland (zie afbeelding 3.2). Omdat industrie een zeer conjunctuurgevoelige sector is, worden regio's met een hoog aandeel industrie harder getroffen door de economische recessie. Dit is terug te zien in een flinke krimp van de werkgelegenheid in de Achterhoek, Zuidoost-Brabant en de Limburgse regio's (zie afbeelding 3.1).

In het derde kwartaal van 2010 kende 14% van de bedrijven in de industrie een toename in personeelssterkte. Bijna een vijfde van de bedrijven had te maken met personeelskrimp. Het saldo van personele krimp en groei ligt in het derde kwartaal van 2010 op -4%. De industriële sector is uit een diep dal gekomen. Zo lag in het derde kwartaal van 2009 het saldo van personele krimp en groei nog op -37% (COEN). Daarnaast heeft de industrie nog te kampen met de verdiensterijking van de economie, waardoor het aantal banen in de industrie structureel afneemt.

In afbeelding 3.2 is het aantal banen in de zakelijke dienstverlening en industrie weergegeven ten opzichte van het totaal aantal banen (aandeel industrie en aandeel zakelijke dienstverlening).

³ Enquête onder werkgevers gehouden door een samenwerkingsverband van de Kamers van Koophandel, werkgeversorganisaties en het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Uitgave per kwartaal.

afbeelding 3.2 Aandeel zakelijke dienstverlening en industrie in werkgelegenheid

Overige sectoren

Andere grote sectoren met een hoog aandeel in de werkgelegenheid zijn de collectieve sector (openbaar bestuur, zorg en welzijn en onderwijs) en consumentendiensten (detailhandel, horeca en catering en toerisme). Deze sectoren zijn over het algemeen minder conjunctuurgevoelig. Voor de collectieve sector geldt dat ze sterk vertegenwoordigd is in de periferie: de Noordelijke regio's en Zuid-Limburg. Daarnaast is de collectieve sector sterk vertegenwoordigd in de Stedendriehoek, Haaglanden, Holland Rijnland en Zuid-Gelderland. Consumentendiensten zijn sterk vertegenwoordigd in de regio's Noord-Kennemerland en West-Friesland, Zaanstreek/Waterland, Gooi- en Vechtstreek en Zeeland.

Zowel de collectieve sector als de consumentendiensten zijn in sterke mate bevolkingsvolgend. Voor deze sectoren is de ontwikkeling van de bevolking van belang. Voor de zorgsector geldt dat er door vergrijzing meer vraag (werkgelegenheid) naar zorg ontstaat. In arbeidsmarktregio's waar de ontwikkeling van het aantal inwoners naar verwachting achterblijft bij het landelijk gemiddelde neemt het aantal banen in de consumentendiensten sterker af dan gemiddeld. Verder speelt ook de samenstelling van de consumentendiensten een rol.

3.3 Vacatureontwikkeling

Werk.nl

Voor de werving van personeel maken veel bedrijven gebruik van werk.nl. In het tweede en derde kwartaal van 2010 zijn door werkgevers 104.000 vacatures rechtstreeks op werk.nl geplaatst.

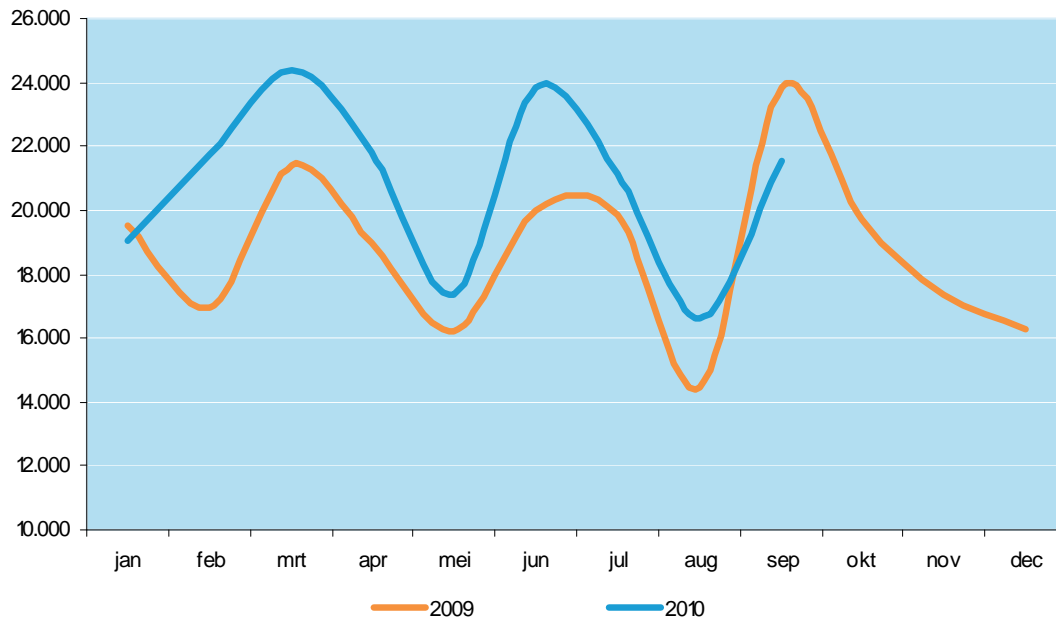
Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek zijn er in de eerste drie kwartalen van 2010 562.000 vacatures ontstaan (waarvan 388.000 vacatures in het tweede en derde kwartaal). Dat zijn meer vacatures dan in 2009. In de eerste drie kwartalen van 2009 zijn er 554.000 vacatures ontstaan (waarvan 367.000 vacatures in het tweede en derde kwartaal).

Vacatures UWV WERKbedrijf

Het zicht op de ontwikkelingen aan de vraagzijde kan ook worden verkregen door te kijken naar de vacatures die door werkgevers bij UWV WERKbedrijf worden ingediend (exclusief de vacatures die door werkgevers rechtstreeks op werk.nl worden geplaatst). In afbeelding 3.3 worden de maandelijks ingediende vacatures in 2009 en 2010 zichtbaar gemaakt. Duidelijk is dat het aantal ingediende vacatures in 2010 structureel hoger is dan in de vergelijkbare maand een jaar eerder, met uitzondering van de maand september.

afbeelding 3.3

Ingediende vacatures bij UWV WERKbedrijf

Het aantal ingediende vacatures is nog niet terug op het niveau van 2008, vóór de crisis. In 2008 werden er in de periode januari tot en met september 204.000 vacatures bij UWV WERKbedrijf ingediend. In dezelfde periode van 2009 werden er 33.000 vacatures minder ingediend bij UWV WERKbedrijf, een krimp van 16%.

Het aantal ingediende vacatures is van januari tot en met september 2010 bijna 17.000 hoger dan in dezelfde periode 2009, een toename van 9%. Het aantal ingediende vacatures komt daarmee uit op 187.000.

In absolute zin is het herstel vooral zichtbaar bij de technische en industrieberoepen, openbare orde- en veiligheidsberoepen, verzorgende en dienstverlenende beroepen en de medische en paramedische beroepen. Relatief gezien is de groei in de informatica-beroepen en culturele beroepen opvallend. Bij de culturele beroepen gaat het om kleine absolute aantallen. Alleen in de agrarische beroepen is sprake van een beperkte terugval (zie afbeelding 3.4).

afbeelding 3.4

Ingediende vacatures bij UWV WERKbedrijf
per beroepsklasse 2008-2010

Beroepsklasse	jan-sep 2008	jan-sep 2009	jan-sep 2010	verschil abs. 09 - '10	in % 09 - '10
Agrarische beroepen	7.999	8.317	8.113	-204	-2%
Culturele beroepen	823	641	937	296	46%
Economisch-administratieve beroepen	37.716	31.926	32.725	799	3%
Informatica beroepen	3.040	2.481	3.056	575	23%
Medische en paramedische beroepen	3.527	3.916	5.006	1.090	28%
Openbare orde- en veiligheidsberoepen	5.891	5.183	7.523	2.340	45%
Pedagogische beroepen	1.885	2.057	2.302	245	12%
Sociaal-culturele beroepen	3.661	3.143	3.606	463	15%
Technische en industrieberoepen	60.113	48.679	56.632	7.953	16%
Transportberoepen	24.145	19.595	20.523	928	5%
Verzorgende en dienstverlenende beroepen	55.276	45.284	46.608	1.324	3%
Totaal	204.076	171.222	187.031	15.809	9%

COEN

De uitkomsten over het derde kwartaal van 2010 laten zien dat 2,5% van de bedrijven aangeeft belemmeringen te ondervinden in haar activiteiten als gevolg van tekorten op de arbeidsmarkt. Dit is een grote verandering ten opzichte van eind 2008. Toen lag dit percentage nog op 20%. De arbeidsmarkt kende in die periode flinke tekorten en werkgevers hadden veel moeite om aan personeel te komen.

In het derde kwartaal van 2010 heeft 15% van de bedrijven te maken gehad met een toename in personeelsterkte en 18% met een afname. Bij 68% van de bedrijven bleef de omvang van de personeelsformatie gelijk. Per saldo blijkt dat 4% meer bedrijven te maken te hebben met een krimpend personeelsbestand. In het derde kwartaal van 2009 lag dit saldo echter nog vele malen hoger (28%).

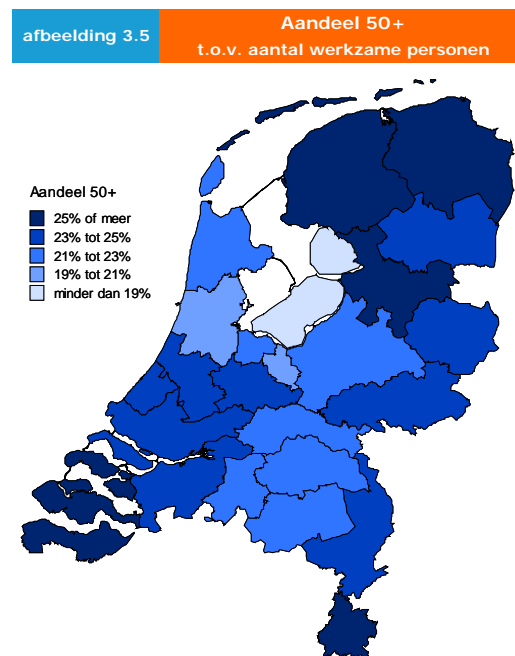
In de verschillende gebieden van de Kamer van Koophandel zijn er aanzienlijke verschillen. Zo blijkt in het Kamergebied Limburg in het derde kwartaal van 2010 meer bedrijven te maken hebben met een toename dan een afname van personeel. In de Kamergebieden Noordwest-Holland, Centraal Gelderland en Zuidwest Nederland zijn er naar verhouding evenveel bedrijven die te maken hebben met een groei dan wel afname van personeel (COEN). Regionale verschillen kunnen verklaard worden door verschillen in sectorstructuur (structuur-effect) en regio-specifieke omstandigheden (regio-effect).

3.4 Vervangingsvraag

De banengroei geeft een beperkt beeld van de mogelijkheden die er voor werkzoekenden ontstaan op de regionale arbeidsmarkt. Niet alleen de groei van het aantal banen, maar ook het vertrek van personeel schept mogelijkheden voor sollicitaties. In de laatste arbeidsmarktprognose gaat UWV WERK-bedrijf uit van 845.000 nieuwe vacatures in 2010, een toename met 120.000 vacatures ten opzichte van 2009. Echter, tegelijkertijd wordt voor 2010 uitgegaan van een krimp van de werkgelegenheid met bijna 120.000 banen (-1,5%). Het samengaan van vacaturgroei met een krimp van de werkgelegenheid komt doordat het grootste deel van de vacatures wordt bepaald door vervanging van personeel in een bestaande baan. Nu de economie weer groeit, durven meer mensen hun huidige baan in te wisselen voor een nieuwe. De vergrijzing van de werkende bevolking leidt de komende jaren tot een

aanzienlijke toename van de omvang van de vervangingsvraag.

Uit de polisadministratie van UWV WERKbedrijf (gegevensregister van alle inkomstenverhoudingen in Nederland) blijkt dat 35% van de werkzame personen 45 jaar of ouder is; 12% is maar liefst 55 jaar of ouder. Vooral in het onderwijs (51% is 45 jaar of ouder; 21% is 55 jaar of ouder) en bij de overheid (resp. 50% en 18%) is het aandeel oudere werkzame personen groot. Andere sectoren met een hoog aandeel 45-plussers en 55-plussers zijn transport, zorg en welzijn, bouw en industrie. Verwacht mag worden dat in deze sectoren de komende jaren relatief veel vacatures ontstaan.

Bron: polisadministratie UWV

Regionaal zijn er aanzienlijke verschillen in het aandeel werkzame personen van 45 jaar of ouder. Zo is in Zuid-Limburg 41% van het aantal werkzame personen 45 jaar of ouder; 14% is 55 jaar of ouder. Ook in de regio's Friesland, Groningen, IJsselvechtstreek, Achterhoek, Zeeland en Noord- en Midden-Limburg ligt het aandeel 45-plussers met 38% tot 40% boven het landelijk gemiddelde. In de regio's Eemland, Zuidelijk Noord-Holland en Flevoland is het 45-plussers aanzienlijk lager dan gemiddeld.

Naast het demografisch aspect is er de trend van flexibilisering van de arbeidsmarkt, waardoor er meer vacatures en baanwisselingen zijn.

3.5 Verwachtingen voor 2011

De vraag naar werknemers door werkgevers reageert gewoonlijk met vertraging op de economische veranderingen. Bij minder omzet proberen werkgevers hun personeel nog vast te houden. Dit met vertraging aanpassen van het personeelsbestand op de lagere afzet wordt *'labour hoarding'* genoemd. Als daarentegen de economie weer aantrekt hebben werkgevers niet direct behoefte aan extra personeel. Zij zullen in eerste instantie kiezen voor overwerk en inschakelen van

flexwerkers. Pas als het omzetherstel blijvend doorzet, gaan werkgevers over tot het aantrekken van nieuw personeel. Dit jaar zal daarom in alle regio's een negatieve werkgelegenheidsontwikkeling te zien zijn. In 2011 zal dit voor de meeste regio's omslaan naar een lichte toename in werkgelegenheid.

In dit hoofdstuk is een beeld van de werkgelegenheid geschetst. In het volgend hoofdstuk wordt de ontwikkeling van het aantal niet-werkende werkzoekenden belicht.

4 Niet-werkende werkzoekenden

In 2009 is het aantal niet-werkende werkzoekenden (nww) sterk gestegen. De stijging was vooral groot in regio's waar de conjunctuurgevoelige industriële sector sterk vertegenwoordigd was. Dit jaar bleef het aantal nww stabiel. Afgelopen jaar lieten voornamelijk jongeren en mannen een sterke stijging zien. Nu de economie zich voorzichtig herstelt, zijn zij het die hiervan profiteren. Een derde van het aantal nww is kortdurend werkloos. Het is de verwachting dat deze groep sneller haar weg terugvindt naar de arbeidsmarkt.

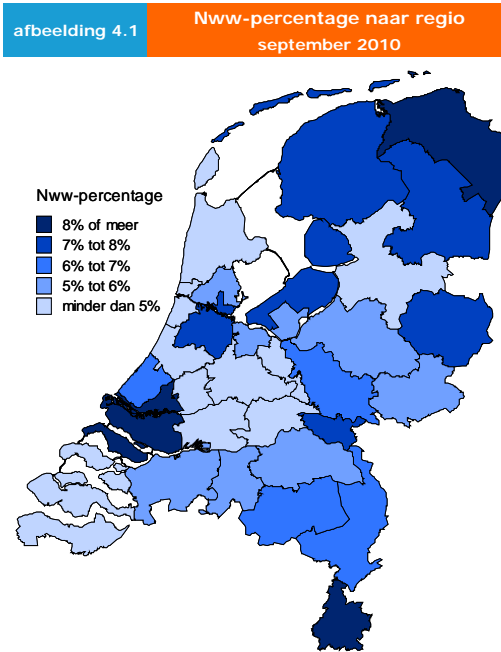
4.1 Participatie niet-werkende werkzoekenden

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) meet – via de Enquête Beroepsbevolking – de omvang van de beroepsbevolking⁴. Door de beroepsbevolking te relateren aan de totale bevolking van 15 tot 65 jaar, wordt de (bruto) participatiegraad bepaald. De participatiegraad loopt eind 2009 uiteen van 66% in Zuid-Limburg tot 73% in Zuid-Gelderland en Midden-Holland. Vergeleken met 10 jaar geleden is de participatiegraad in vrijwel alle regio's toegenomen.

Een deel van de beroepsbevolking dat niet wordt benut is bij UWV WERKbedrijf ingeschreven als niet-werkende werkzoekende (nww)⁵. Eind september 2010 zijn er 483.862 nww'ers. Dit aantal is vrijwel gelijk aan september 2009. Het absolute niveau zegt weinig over de ernst van de werkloosheid. Beter is het om het aantal nww'ers te relateren aan de beroepsbevolking (nww-percentage). Eind september 2010 is 6,3% van de beroepsbevolking ingeschreven bij UWV WERKbedrijf.

⁴ Definitie beroepsbevolking: personen die tenminste 12 uur per week werken of werk hebben aanvaard waardoor ze tenminste 12 uur per week gaan werken of personen die verklaren tenminste 12 uur per week te willen werken, daarvoor beschikbaar zijn en daar actief naar op zijn. Het gaat om personen van 15 tot en met 64 jaar.

⁵ Naast de nww'ers bij UWV WERKbedrijf bestaat het niet benutte deel van de beroepsbevolking ook uit werkzoekenden die zich niet inschrijven bij UWV WERKbedrijf.

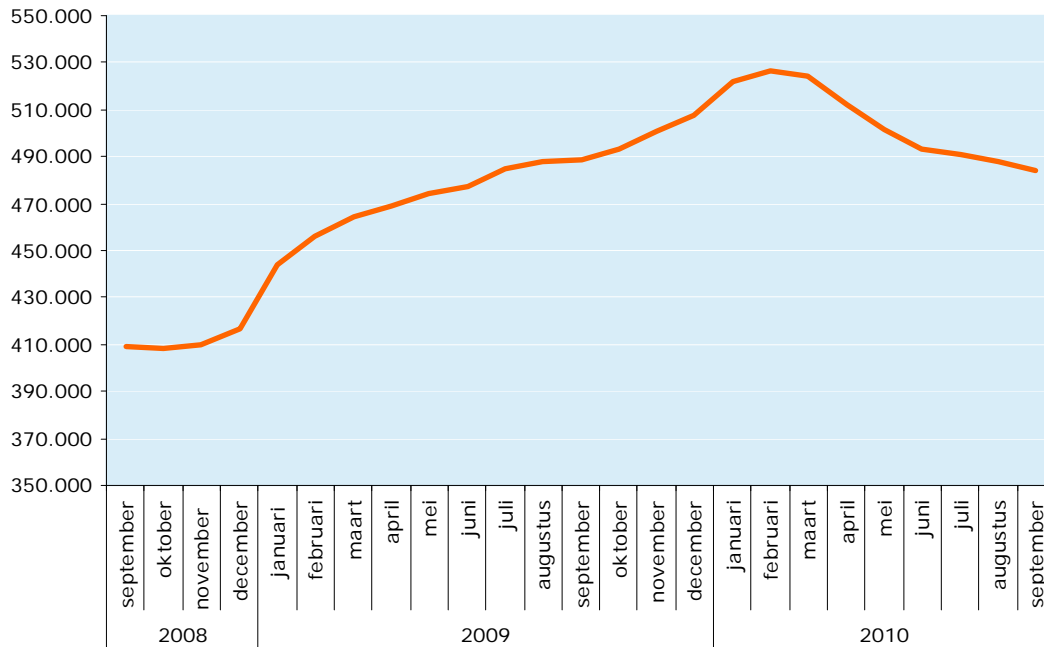
De nww-percentages lopen uiteen van meer dan 8% in Rijnmond, Groningen en Zuid-Limburg tot minder dan 5% in Noord-Kennemerland en West-Friesland, Zuid-Kennemerland, IJsselvechtstreek, Midden-Oost-Utrecht, Holland Rijnland, Midden-Holland, Rivierenland, Drechtsteden en Zeeland (zie afbeelding 4.1).

4.2 Ontwikkeling niet-werkende werkzoekenden

Eind september 2010 staan er 483.862 niet-werkende werkzoekenden (nww) ingeschreven bij UWV WERKbedrijf. Tussen september 2008 en september 2009 steeg het aantal nww'ers in Nederland nog sterk (19%). Vooral in regio's waar de conjunctuurgevoelige industriële sector sterk vertegenwoordigd is nam het aantal nww'ers toe. In afbeelding 4.2 is te zien hoe de crisis invloed heeft gehad op de ontwikkeling van het aantal nww'ers in Nederland. Begin 2009 is een sterk stijgende lijn waar te nemen. Deze ontwikkeling zet door tot maart 2010. Daarna herstelt de economie zich voorzichtig en neemt het aantal werklozen af. Het absolute aantal is momenteel nog steeds hoger dan eind 2008. Na juni 2010 vlakkt de daling af.

afbeelding 4.2

Ontwikkeling niet-werkende werkzoekenden
september 2009-september 2010

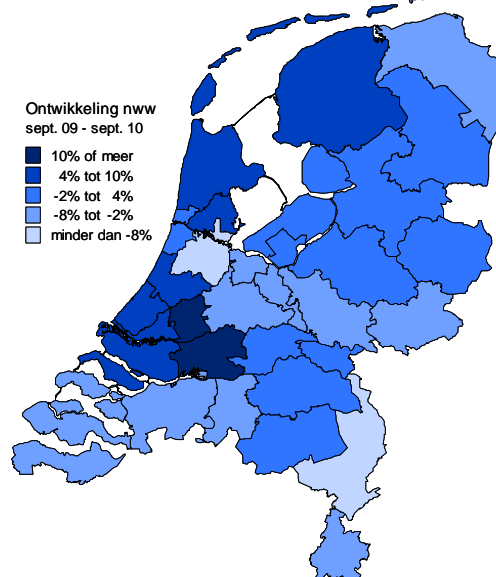

De sterkste daling van het aantal nww'ers deed zich voor in de arbeidsmarktregio's Noord- en Midden-Limburg, Groot Amsterdam en Zuid-Limburg. De daling in Limburg kan deels verklaard worden vanuit de bevolkingsontwikkelingen. In Limburg neemt de potentiële beroepsbevolking af (door vergrijzing), waardoor het aanbod daalt. Daling van het aanbod leidt ook tot daling van het aantal niet-werkende werkzoekenden. Desalniettemin is het nww-percentage in Zuid-Limburg hoog.

De sterkste stijging van het aantal nww'ers deed zich voor in de arbeidsmarktregio's Midden-Holland, Drechtsteden en Zaanstreek / Waterland. De stijging in Midden-Holland en Drechtsteden hebben naar alle waarschijnlijkheid te maken met pendel naar Rijnmond, waar veel conjunctuurgevoelige sectoren gevestigd zijn.

afbeelding 4.3

Ontwikkeling nww naar regio
sep 09-sep 10 (procentuele mutatie)

4.3 Kenmerken niet-werkende werkzoekenden

4.3.1 Geslacht

Het aandeel mannen in het nww-bestand (51%) verschilt ultimo september 2010 niet veel van het aandeel vrouwen (49%). In de meeste arbeidsmarktregio's is deze verhouding tussen mannen en vrouwen nagenoeg gelijk aan het landelijke beeld. Enkele uitzonderingen waarbij het aandeel mannen relatief hoog is, zijn de regio's Groningen, Achterhoek en Zuid-Kennemerland. Een relatief laag aandeel mannen is te vinden in de regio's Flevoland en Groot Amsterdam.

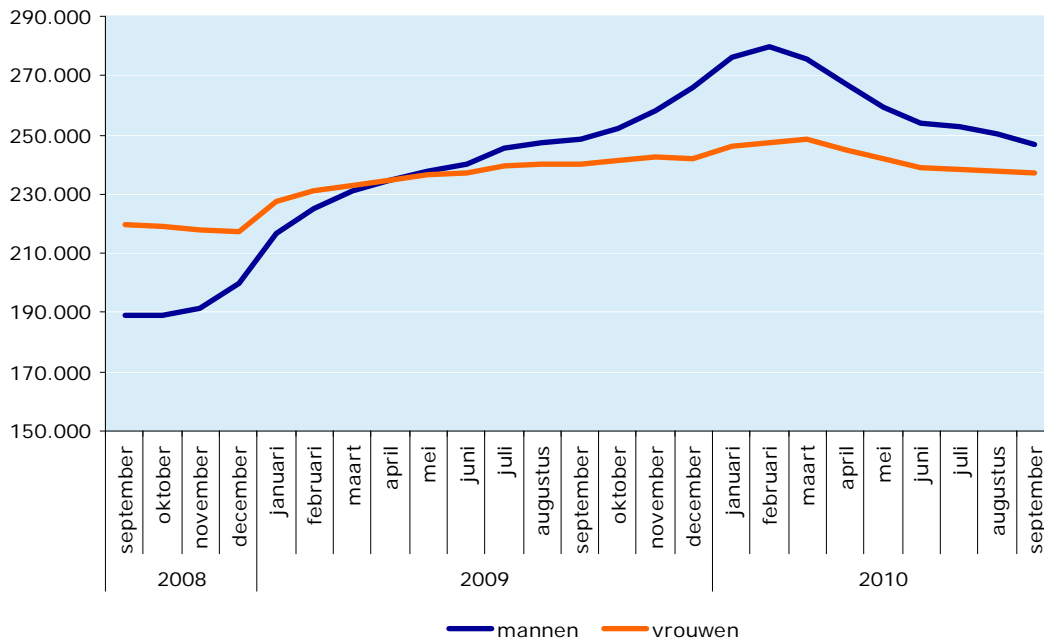
In het begin van de crisis nam het aantal werkloze mannen sterk toe. De hogere stijging van de werkloosheid bij mannen had deels te maken met de verdeling naar beroepssector. In bijvoorbeeld de transportsector en industrie zijn veel mannen werkzaam.

Juist deze sectoren zijn erg conjunctuurgevoelig en hadden te lijden onder de economische crisis. In de sectoren onderwijs, overheid en zorg en welzijn zijn daarentegen veel vrouwen werkzaam. Deze sectoren hebben minder last gehad van de conjunctuurele neergang.

Nu de economie iets aantrekt zijn het de mannen die hier als eerste van profiteren. Zij werken immers in meer conjunctuurgevoelige sectoren. In afbeelding 4.4 is te zien dat de ontwikkeling van het aantal werkloze vrouwen een vrij stabiel verloop kent. Het aantal werkloze vrouwen is eind september 2010 vrijwel gelijk aan het aantal een jaar eerder. De ontwikkeling van het aantal werkloze mannen laat eerst een stijging zien, gevolgd door een daling. Overall geldt dat het aantal werkloze mannen in september 2010 vrijwel gelijk is aan het aantal een jaar eerder. Het aantal werkloze mannen ligt overigens nog wel op een hoger peil dan bij aanvang van de crisis.

afbeelding 4.4

Ontwikkeling niet-werkende werkzoekenden naar geslacht september 2009-september 2010

4.3.2 Leeftijd

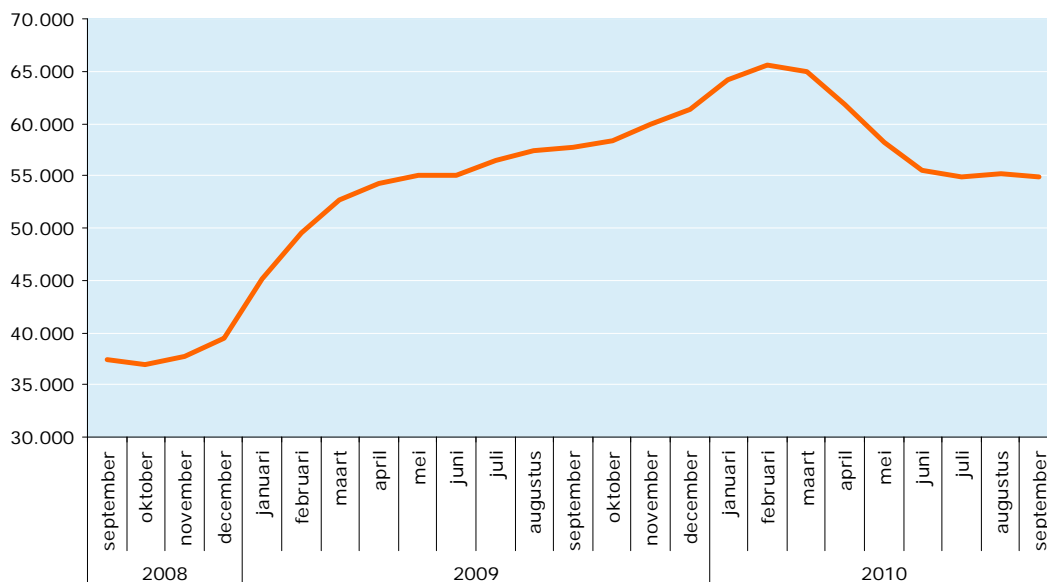
Jongeren

In Nederland zijn bijna 55.000 jongere niet-werkende werkzoekenden op zoek naar een baan. Dit is 11% van het totale nww-bestand. Het aandeel ingeschreven jongeren onder de 27 jaar is erg laag en vergelijkbaar met vorig jaar. Jongeren hebben vaak geen recht op een WW- of WWB-uitkering. Dit is de reden dat een deel van de jongeren zich niet laat inschrijven bij UWV WERKbedrijf. Daardoor geeft het aandeel jongeren enigszins een vertekend beeld. Wanneer gekeken wordt naar de in- en uitstroom van jongeren in het nww-bestand van UWV WERKbedrijf, blijkt dat het aandeel jongeren veel hoger ligt. In de instroom is over de eerste drie kwartalen van 2010 het aandeel jongeren 25%; in de uitstroom bedraagt het aandeel 24%.

Dit geeft aan dat de dynamiek onder jongeren groot is. Veel jongeren zijn door de afgelopen crisis getroffen. Dat heeft twee oorzaken. Relatief veel jongeren zijn werkzaam in tijdelijke dienstverbanden en daarop is sterk bezuinigd in crisistijd. Ook slaagden veel schoolverlaters er niet in om op korte termijn een arbeidsplaats te vinden.

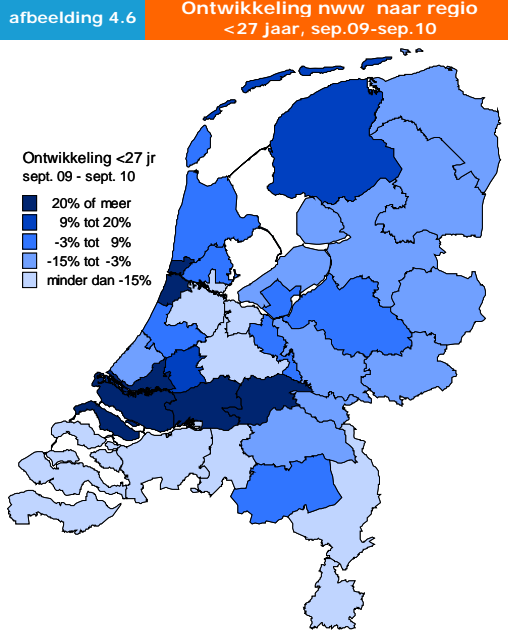
Afbeelding 4.5 laat zien dat tussen januari 2008 en februari 2010 het aantal jongeren sterk stijgt. Vanaf februari 2010, met het aantrekken van de economie, treedt er een daling op. Overall is het aantal jongeren tussen september 2009 en september 2010 toegenomen met 1%.

afbeelding 4.5   **Ontwikkeling niet-werkende werkzoekenden jonger dan 27 jaar**
september 2009-september 2010

Jongere niet-werkende werkzoekenden profiteren als eerste van een aantrekkende economie. Bij een herstellende markt worden eerst tijdelijke dienstverbanden en uitzendwerk aangeboden, die voor het merendeel door jongeren worden ingevuld. Vanaf juni vlakt de daling van het aantal werkloze jongeren af. Het aantal werkloze jongeren ligt overigens nog wel hoger dan bij aanvang van de crisis. Tussen september 2009 en september 2010 steeg het aantal jeugdige

werkzoekenden in Nederland nauwelijks. Tussen de diverse regio's zijn forse verschillen waar te nemen. Ten opzichte van vorig jaar daalde het aantal jongeren relatief het sterkst in de regio's Gooi- en Vechtstreek, Midden-Brabant, West-Brabant en Groot Amsterdam. De sterkste stijging van het aantal jongeren trad op in de arbeidsmarktregio's Rijnmond, Drechtsteden, Rivierland, Zuid-Kennemerland en Midden-Holland (zie afbeelding 4.6).

45-plussers

Een groot deel van de niet-werkende werkzoekenden is 45 jaar of ouder. Eind september 2010 lag het aandeel 45-plus op 49%. In Noord- en Midden-Limburg is het aandeel 45-plussers hoog; in Flevoland, Rijnmond, Groningen en Haaglanden is het aandeel lager dan gemiddeld (zie afbeelding 4.7).

Waar tussen september 2008 en september 2009 het totaal aantal nww sterk toenam (+19%), groeide het aandeel 45-plussers in deze periode in relatief beperkte mate (+8%). De 45-plussers werden relatief minder getroffen door de economische crisis. Oorzaak is dat zij meer in vaste dienstverbanden werken en als gevolg van meer dienstjaren hebben ze een sterkere positie op de arbeidsmarkt. Daarnaast gaat een deel met pensioen en geldt dan niet meer als werkloos.

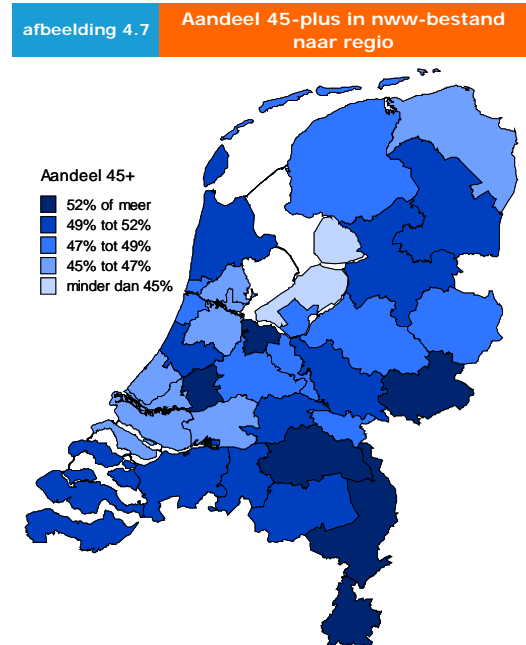
Tussen september 2009 en september 2010 is het aantal 45-plussers met 2% gestegen. Het totaal aantal nww'ers is ongeveer gelijk gebleven. Eind september 2010 staan er ruim 235.000 45-plussers ingeschreven bij UWV WERKbedrijf. Met het aantrekken van de economie vinden jongere leeftijdsgroepen sneller een (tijdelijke) baan en stromen derhalve sneller uit dan werkzoekenden van 45 jaar en ouder. Dit wordt ook bevestigd door het vacatureonderzoek⁶ van UWV WERKbedrijf, waaruit blijkt dat werkgevers in veel gevallen de voorkeur geven aan jongeren

⁶ UWV WERKbedrijf, 'Vacatures in Nederland 2010'.

boven 45-plussers bij de vervulling van vacatures.

Kortom, jongeren worden bij een economische crisis sneller werkloos, maar vinden ook weer sneller een baan. De 45-plussers raken minder snel hun baan kwijt bij laagconjunctuur, maar bij economisch herstel vinden ze minder snel een baan.

In zes regio's daalde het aantal 45-plussers het afgelopen jaar. De sterkste daling betreft de regio's Noord- en Midden-Limburg, Zeeland en Groot Amsterdam. In Noord- en Midden-Limburg hangt het samen met de vergrijzing, het aandeel 45-plus is hier hoog. In Midden-Holland, Drechtsteden en Zaanstreek/Waterland kwamen er naar verhouding de meeste 45-plussers bij.

4.3.3 Duur werkloosheid

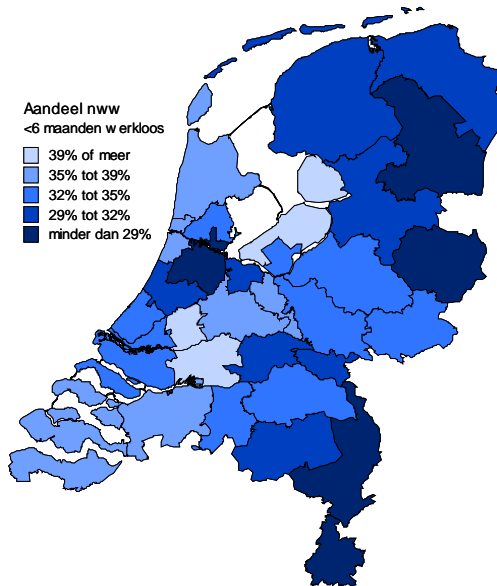
Kortdurend werkloos

Gemiddeld is een derde (32%) van de ingeschreven nww'ers minder dan zes maanden werkloos. Vorig jaar lag dit percentage iets hoger, namelijk op 34%.

Stonden in september 2009 nog 167.000 nww'ers met een werkloosheidsduur van minder dan 6 maanden ingeschreven, in september van dit jaar is het aantal gedaald tot 156.000, een afname van 7% (11.000 personen).

In Twente, Groot Amsterdam, Zuid-Limburg en Noord- en Midden-Limburg is sprake van een relatief laag aandeel kortdurend werklozen. De regio's Drechtsteden, Flevoland, Noord-Kennemerland en West-Friesland en Midden-Holland hebben een hoog aandeel kortdurend werklozen in het nww-bestand (afbeelding 4.8). Een hoog aandeel kortdurend werklozen is gunstig. Personen uit deze categorie vinden doorgaans (relatief) sneller de weg terug naar de arbeidsmarkt.

afbeelding 4.8 Aandeel kortdurend werklozen in nww-bestand naar regio

Er lijkt een verband te zijn tussen het aandeel nww dat kortdurend werkloos is en het nww-percentage. Naarmate het nww-percentage in een regio hoger is, is het aandeel kortdurend werklozen lager. Het lijkt erop dat in regio's met een hoog aandeel kortdurend werklozen (en een laag nww-percentage) er sprake is van conjuncturele werkloosheid, terwijl in regio's met een laag aandeel kortdurend werklozen (en een hoog nww-percentage) de werkloosheid een structureel karakter heeft.

Zo is bijvoorbeeld in Drechtsteden 42% van de niet-werkende werkzoekenden korter dan een half jaar werkloos, terwijl het nww-percentage 4,7% bedraagt. Andersom is in Zuid-Limburg 27% van de werkzoekenden korter dan een half jaar werkloos, terwijl het nww-percentage daar 8,3% bedraagt.

Naast het aandeel kortdurend werklozen, zijn er zijn ook andere factoren die een rol spelen bij de hoogte van het nww-percentage, zoals structuur van de werkge-

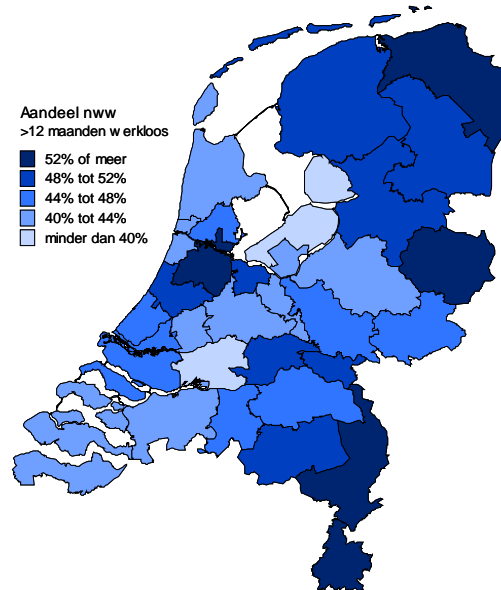
legenheid en omvang en kenmerken van de beroepsbevolking.

Langdurig werkloos

Eind september 2010 stonden in Nederland bijna 233.000 nww'ers met een werkloosheidsduur van 12 maanden of meer, een aandeel van 48% van het totaal aantal nww'ers. Dit is nagenoeg gelijk aan vorig jaar. Vergeleken met de kortdurende werklozen vinden langdurige werklozen moeilijker hun weg terug naar de arbeidsmarkt.

Uit afbeelding 4.9 blijkt dat de kaart van Nederland min of meer een tegengesteld beeld oplevert van afbeelding 4.8. Waar Drechtsteden, Flevoland, Midden-Holland en Noord-Kennemerland en West-Friesland de hoogste aandelen kortdurend werklozen bezitten, hebben deze regio's een laag aandeel nww met een werkloosheidsduur van één jaar of meer.

afbeelding 4.9 Aandeel langdurig werklozen in nww-bestand naar regio

Zeer langdurig werkloos

In Nederland is gemiddeld 22% van de ingeschreven nww'ers drie jaar of langer werkloos. Deze groep heeft een zeer grote afstand tot de arbeidsmarkt. Eind september 2009 waren 134.000 personen drie jaar of langer werkloos; in 2010 zijn dit er 104.000, een afname van 22%. Het aandeel nww met een werkloosheidsduur van drie jaar of langer is hoog in Zuid-Limburg, Noord- en Midden-Limburg, Groningen en Groot Amsterdam. Het aandeel zeer langdurige werklozen

is laag in Flevoland, Drechtsteden, Steden-driehoek, Oost-Utrecht en West-Brabant.

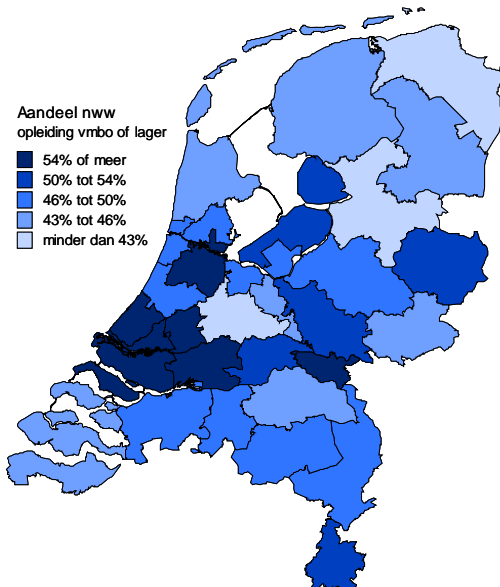
4.3.4 Opleidingsniveau

Het opleidingsniveau speelt een belangrijke rol op de arbeidsmarkt. In de huidige kenniseconomie wordt van werknemers verwacht dat ze een goede opleiding hebben genoten. Hoger opgeleiden participeren meer op de arbeidsmarkt dan lager opgeleiden. Het verschil is fors. Zo is de participatiegraad van hoger opgeleiden 86%; die van lager opgeleiden 53%. Daarnaast is het werkloosheidspercentage onder hoger opgeleiden beduidend lager (zie afbeelding 4.12).

Lager opgeleiden

Het aandeel laag opgeleiden in het werklozenbestand van UWV WERKbedrijf is hoog. Ultimo september 2010 heeft gemiddeld 50% van het aantal nww'ers een opleidingsniveau op vmbo-niveau of lager. Daarmee heeft deze groep geen startkwalificatie.

afbeelding 4.10 Aandeel nww met opleidingsniveau vmbo of lager naar regio

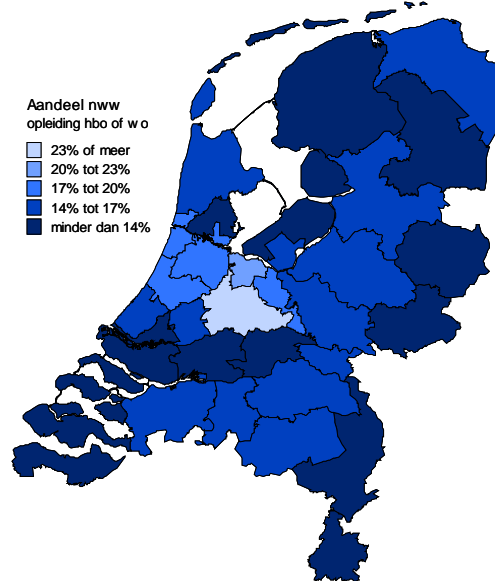

Opvallend is de lijn Rijnmond, Haaglanden, Midden-Holland, Drechtsteden, Rivierenland en Zuid-Gelderland (zie afbeelding 4.10). Veel nww'ers hebben hier een opleidingsniveau van vmbo of lager. In Groningen, Friesland, Achterhoek, Midden-Utrecht en Zeeland zijn er relatief weinig nww'ers met een lager opleidingsniveau. In deze regio's is juist het aandeel mbo/havo/vwo-niveau hoog.

Hoger opgeleiden

Gemiddeld heeft 15% van de nww'ers een opleidingsniveau op hbo/wo-niveau. In het oog springt direct de omgeving Utrecht-Amsterdam (zie afbeelding 4.11). Het aandeel hoger opgeleiden is hier hoog. Dit komt hoogstwaarschijnlijk omdat in deze gebieden de dienstensector goed vertegenwoordigd is. In Rijnmond en Twente zijn relatief weinig nww'ers met een hogere opleiding. Deze twee gebieden hebben weer een relatief hoger aandeel laag opgeleiden.

afbeelding 4.11 Aandeel nww met opleidingsniveau hbo/wo naar regio

Afbeelding 4.12 bevat een overzicht van het aantal nww naar opleidingsniveau. Tijdens de economische crisis is vooral de werkloosheid onder middelbaar en hoger opgeleiden fors toegenomen. Middelbaar en hoger opgeleiden participeren vaker en juist deze groep wordt dan ook relatief meer getroffen dan lager opgeleiden door baanverlies. Met het herstel van de economie is het de verwachting dat het aantal hoger opgeleide werklozen weer afneemt. Onderstaande tabel laat dit echter (nog) niet zien.

De aantrekkende economie drijft voor een groot deel op de export (COEN). Belangrijke exponent hiervan is de transportsector. In de cijfers van UWV WERKbedrijf blijkt dat vooral het aantal nww'ers in de transportsector daalt. Daarnaast daalt ook het aantal nww'ers met een technisch en industrieberoep. Het gaat hierbij vaker om laag geschoold werk.

afbeelding 4.12 Ontwikkeling nww naar opleidingsniveau september 2009-september 2010				
Opleidingsniveau	september 2009	september 2010	% verschil	Werkloosheidspercentage*
Totaal	488.667	483.862	-1,0%	4,8%
basis en vmbo	250.358	241.325	-3,6%	resp. 9,7% en 6,8%
mbo/havo/vwo	163.130	169.599	4,0%	4,5%
hbo/bachelor	54.224	52.765	-2,7%	3,2%
wo/master	20.567	20.173	-1,9%	3,4%

*Gegevens van CBS 2009

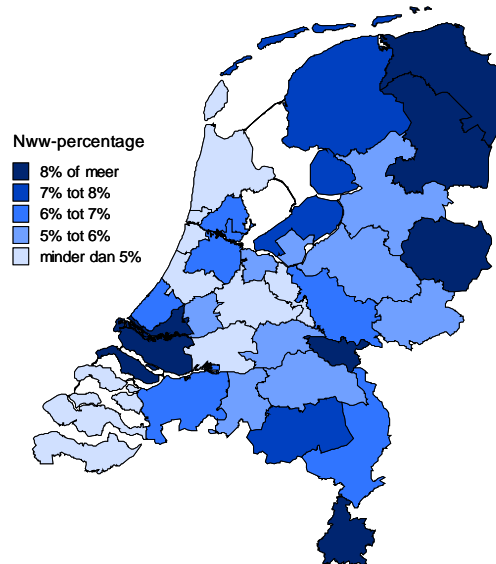
4.4 Verwachting voor 2011

Aan het begin van dit jaar leek de recessie nog niet voorbij. De laatste maanden wijzen meerdere indicatoren die de arbeidsmarkt duiden op betere tijden. Als reactie op de recessie neemt de werkgelegenheid in 2010 af, maar de afname is per kwartaal minder ongunstig. Ook het aantal vacatures en de uitzendmarkt herstelt zich voorzichtig (zie hoofdstuk 2).

In de laatste schatting (najaar 2010) van UWV WERKbedrijf voor wat betreft de ontwikkeling van het aantal niet-werkende werkzoekenden wordt tot eind december nog een lichte groei verwacht. Een toename van het aantal nww'ers in het najaar is gebruikelijk in tijden van lage economische groei.

In 2011 wordt een lichte daling van het aantal niet-werkende werkzoekenden verwacht ten opzichte van 2010. Dit komt door de (verwachte) betere kansen op de arbeidsmarkt voor niet-werkende werkzoekenden. De hoogste nww-percentages in 2011 zijn te vinden in de regio's Zuid-Limburg, Rijnmond, Zuid-Gelderland, Twente, Drenthe en Groningen. In de regio's Zeeland, Drechtsteden, Midden- en Oost- Utrecht, Noord-Kennemerland en West-Friesland en Zuid-Kennemerland is het nww-percentage minder dan 5%.

afbeelding 4.12 Prognose nww-percentage naar regio, december 2011

Deze verwachting komt overeen met de prognoses van andere instituten zoals het Centraal PlanBureau (CPB), De Nederlandse Bank en de economische bureaus van grote banken in Nederland.

5 Krapte op de regionale arbeidsmarkt

Het voorzichtige herstel van de arbeidsmarkt wordt weerspiegeld in een toenemend aantal openstaande vacatures in 2010 bij UWV WERKbedrijf. Het aantal openstaande vacatures in 2010 ligt echter nog niet op het niveau van voor de economische crisis. Het economisch herstel in 2010 is terug te zien in een toenemende spanning op de arbeidsmarkt. De arbeidsmarkt is echter nog steeds te typeren als ruim. In sommige regio's en beroepsklassen is wel sprake van een krappe arbeidsmarkt.

Voor het functioneren van regionale arbeidsmarkten is het belangrijk te weten hoe de vraag naar arbeid en het aanbod van werkzoekenden zich tot elkaar verhouden. Daar wordt in dit hoofdstuk op ingegaan.

5.1 Openstaande vacatures

Werk.nl

Een wervingskanaal dat in toenemende mate door het bedrijfsleven wordt ingeschakeld is werk.nl.

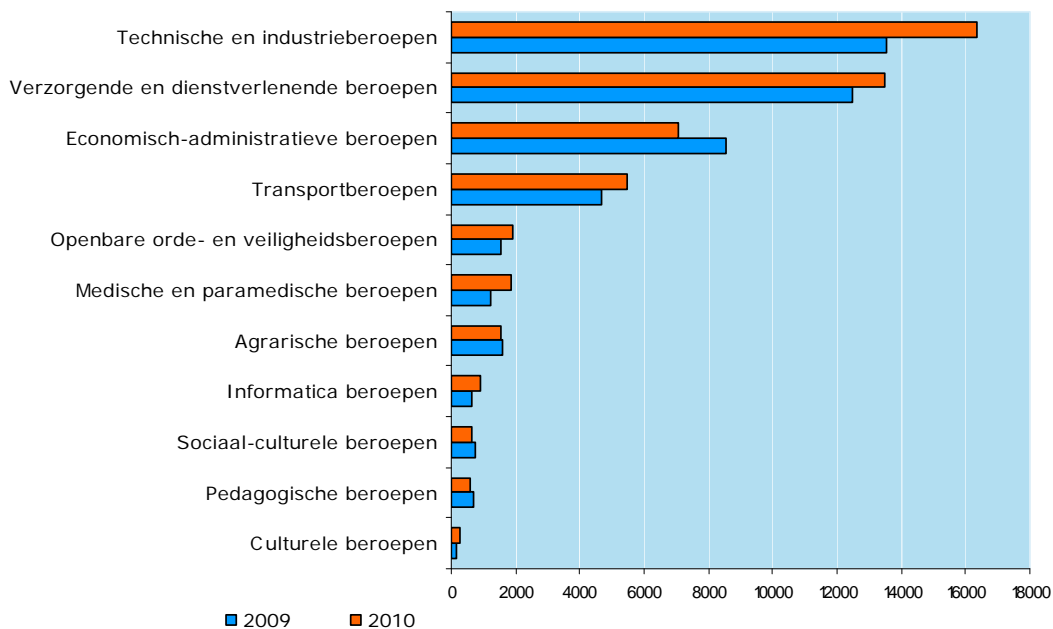
Aan het begin van het vierde kwartaal van 2010 staan ruim 45.000 openstaande vacaturemeldingen op werk.nl geregistreerd. Het CBS meet aan het eind van het derde kwartaal in Nederland 126.000 openstaande vacatures.

UWV WERKbedrijf

Om iets te kunnen zeggen over de krapte op de arbeidsmarkt zijn de openstaande vacatures van belang. Die worden afgezet tegen de kortdurend werklozen tot en met mbo-niveau. Eind september 2010 staan bij UWV WERKbedrijf 50.000 vacatures open (exclusief de vacatures die zonder tussenkomst van UWV WERKbedrijf door werkgevers op werk.nl zijn geplaatst). Eind september 2009 waren dat er 46.000. Dat is een toename van bijna 10%. Het hoge niveau van september 2008 is daarmee echter nog niet bereikt. Vooral in de technische en industrieberoepen, transportberoepen en verzorgende en dienstverlenende beroepen steeg het aantal vacatures. Bij de economisch-administratieve beroepen daalde het aantal openstaande vacatures (zie afbeelding 5.1).

afbeelding 5.1

Openstaande vacatures bij UWV WERKbedrijf

5.2 Krapte op de arbeidsmarkt

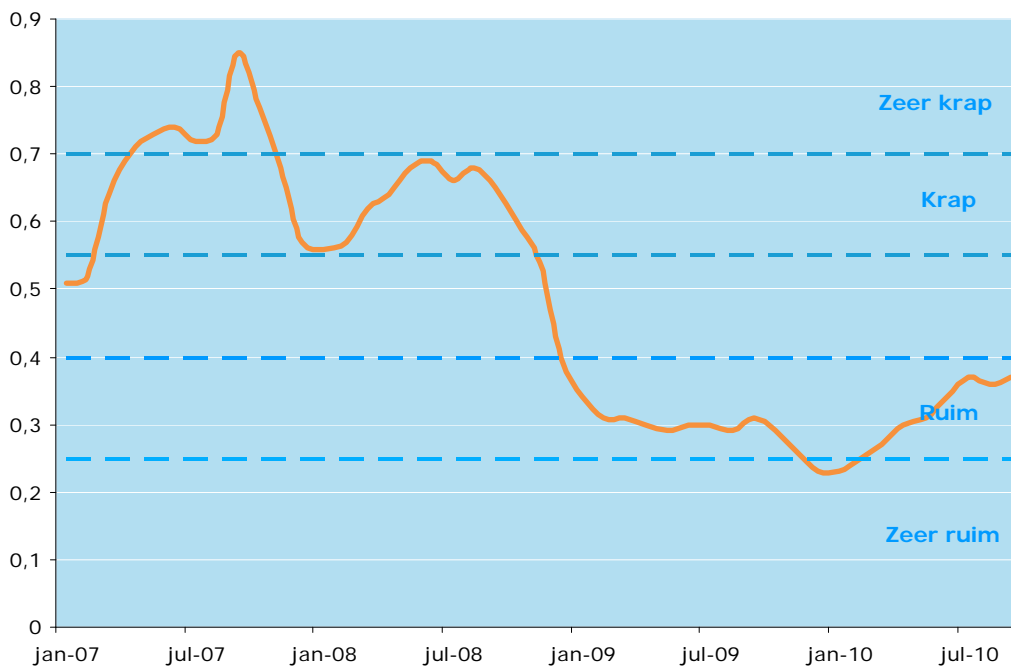
De verhouding tussen het aantal openstaande vacatures geregistreerd bij UWV WERKbedrijf en het aantal kortdurend werklozen (minder dan zes maanden werkloos) tot en met mbo-niveau maakt het mogelijk om de spanning op de arbeidsmarkt te berekenen. Het aantal kortdurend nww wordt als indicatie gezien voor de omvang van het direct beschikbare aanbod op de arbeidsmarkt. Vanwege de representativiteit wordt deze krapte-indicator alleen berekend tot en met mbo-niveau. Als er sprake is van relatief veel openstaande vacatures ten opzichte van het direct beschikbare aanbod, dan wordt gesproken van een krappe of zeer krappe arbeidsmarkt. Als er relatief weinig vacatures zijn ten opzichte van het aanbod, dan

wordt gesproken van ruime of zeer ruime arbeidsmarkt.

UWV WERKbedrijf gebruikt de termen *krap* of *ruim* om een beeld te geven van de spanning op de regionale arbeidsmarkt. In afbeelding 5.2 wordt de spanning op de Nederlandse arbeidsmarkt in de periode 2007 tot en met 2010 weergegeven. Zichtbaar wordt de krappe arbeidsmarkt in 2007 en het grootste deel van 2008. De recessie heeft ervoor gezorgd dat de Nederlandse arbeidsmarkt vanaf november 2008 ruim tot zeer ruim is geworden. Het voorzichtige economische herstel is terug te zien in een toenemende spanning op de arbeidsmarkt in 2010. De Nederlandse arbeidsmarkt is desondanks in september 2010 nog steeds te typeren als ruim.

afbeelding 5.2

Krapte-indicator Nederland 2007-2010 (t/m mbo-niveau)

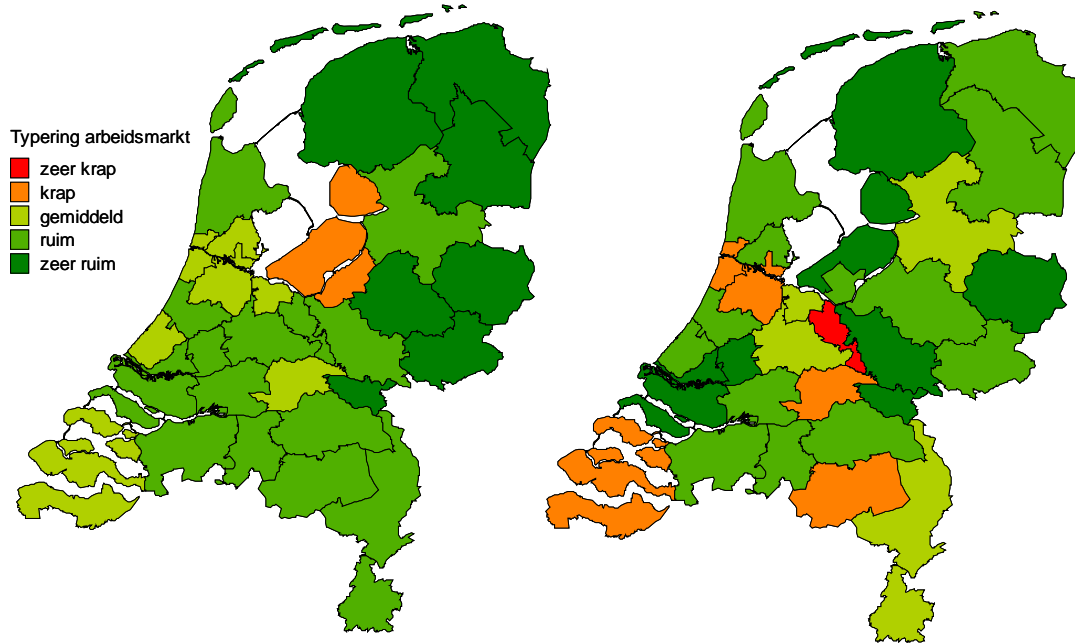

Bovenstaande ontwikkeling vertaalt zich deels ook op het niveau van arbeidsmarktregio's. Eind september 2009 was er slechts één arbeidsmarktregio, namelijk Flevoland, waar sprake was van een krappe arbeidsmarkt. Een jaar later, september 2010, zijn

er zes arbeidsmarktregio's waar sprake is van een (zeer) krappe arbeidsmarkt. Het gaat om de arbeidsmarktregio's Zuid-Kennemerland, Groot Amsterdam, Zeeland, Oost-Utrecht, Rivierenland en Zuidoost-Brabant (zie afbeelding 5.3).

afbeelding 5.3

Krapte per arbeidsmarktregio september 2009 (links) en september 2010 (rechts)

Afbeelding 5.4 geeft voor 2008, 2009 en 2010 in de maand september een typering van de krapte per beroepsklasse, tot en met mbo-niveau. Voor medische en paramedische beroepen en openbare orde- en veilig-

heidsberoepen is eind september 2010 de arbeidsmarkt zeer krap. Voor andere beroepsklassen is de arbeidsmarkt gemiddeld tot zeer ruim.

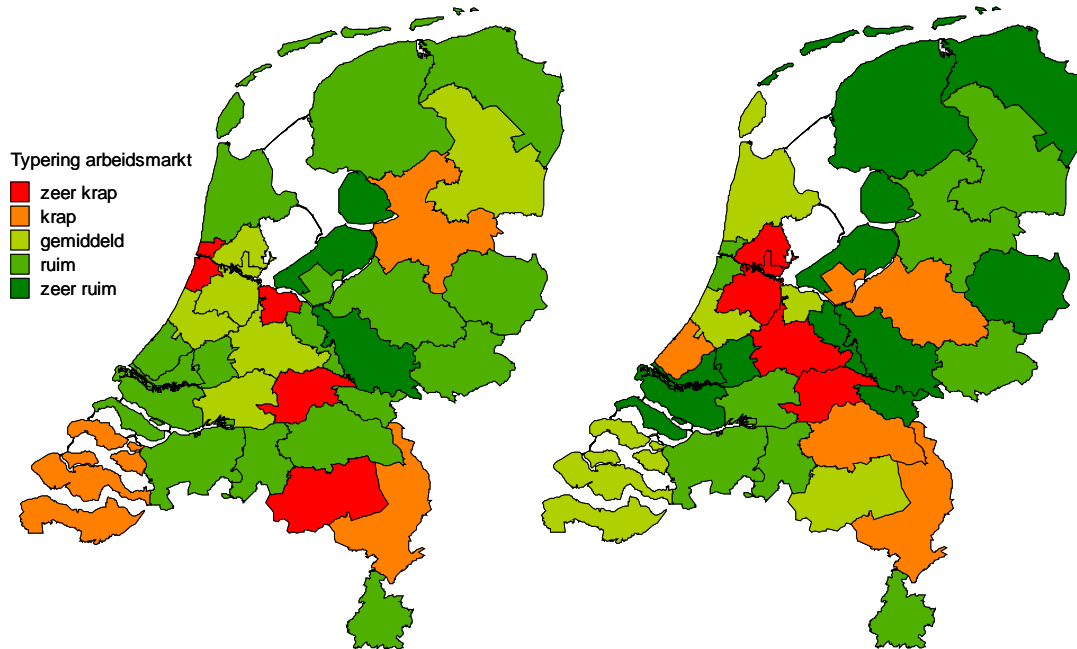
afbeelding 5.4	Krapte per beroepsklasse		
	september 2008 – 2010		
Beroepsklasse	september 2008	september 2009	september 2010
Medische en paramedische beroepen	krap	krap	zeer krap
Openbare orde- en veiligheidsberoepen	zeer krap	zeer krap	zeer krap
Agrarische beroepen	zeer krap	krap	gemiddeld
Transportberoepen	zeer krap	ruim	gemiddeld
Verzorgende en dienstverlenende beroepen	krap	ruim	gemiddeld
Informatica beroepen	gemiddeld	zeer ruim	ruim
Pedagogische beroepen	zeer krap	krap	ruim
Technische en industrieberoepen	zeer krap	ruim	ruim
Sociaal-culturele beroepen	ruim	zeer ruim	zeer ruim
Culturele beroepen	zeer ruim	zeer ruim	zeer ruim
Economisch-administratieve beroepen	gemiddeld	zeer ruim	zeer ruim

De krapte naar beroepsklasse kan per regio worden weergegeven. Dit is gedaan voor de vier beroepsklassen die samen 91% van de kortdurend werklozen vertegenwoordigen. In afbeelding 5.5 is voor de technische en industrieberoepen en voor de transportberoepen de krapte per arbeidsmarktregio in beeld gebracht.

De arbeidsmarkt voor de technische en industrieberoepen in Nederland wordt als ruim getypeerd. In Zuid-Kennemerland, Gooi- en Vechtstreek, IJsselvechtstreek, Rivierenland, Zeeland, Zuidoost-Brabant en Noord- en Midden-Limburg is sprake van een (zeer) krappe arbeidsmarkt.

afbeelding 5.5

Krapte per arbeidsmarktregio naar beroepsklasse technische & industrieberoepen (links) en transportberoepen (rechts)

De landelijke typering voor de transportberoepen is gemiddeld. Er zijn acht arbeidsmarktregio's waar er desondanks sprake is van een (zeer) krappe arbeidsmarkt: Zaanstreek/Waterland, Groot Amsterdam, Haaglanden, Midden-Utrecht, Stedendriehoek, Rivierenland, Noordoost-Brabant en Noord- en Midden-Limburg. De krapte in de transportberoepen concentreert zich in sterke mate langs de vervoersas van de A2.

In afbeelding 5.6 is voor de verzorgende en dienstverlenende beroepen en economische en administratieve beroepen de krapte weergegeven.

Voor de verzorgende en dienstverlenende beroepen wordt de spanning tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt als gemiddeld getypeerd, maar is er in negen arbeidsmarktregio's sprake van een (zeer) krappe arbeidsmarkt.

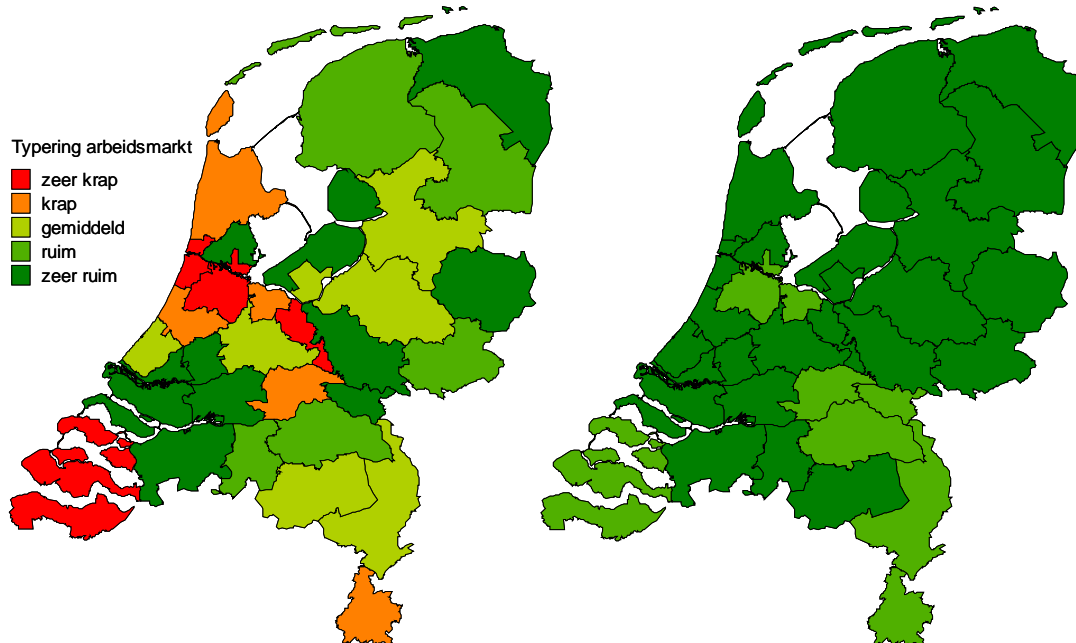
Het betreft de regio's Noord-Kennemerland en West-Friesland, Groot Amsterdam, Zuid-Kennemerland, Holland Rijnland, Zeeland, Gooi- en Vechtstreek, Oost-Utrecht, Rivierenland en Zuid-Limburg (het merendeel geconcentreerd rond de noordflank van de Randstad).

Voor de economische en administratieve beroepen geldt dat voor alle arbeidsmarktregio's de spanning tussen vraag en aanbod als (zeer) ruim moet worden gekarakteriseerd⁷.

⁷ Voor meer informatie over krapte op de arbeidsmarkt naar beroepsklassen wordt verwezen naar het rapport 'Monitor kans op werk in regio's en beroep', dat ieder kwartaal door UWV WERKbedrijf wordt uitgebracht.

afbeelding 5.6

Krapte per arbeidsmarktregio naar beroepsklasse verzorgend & dienstverl. beroepen (links) en econ.admin.beroepen (rechts)

5.3 Conclusie

De economie heeft een voorzichtig herstel laten zien, maar het herstel is beperkt van omvang en broos. De werkgelegenheid is in 2009 gekrompen. De krimp vond vooral plaats in regio's waar conjunctuurgevoelige sectoren (als industrie, transport en zakelijke dienstverlening) sterk vertegenwoordigd zijn. In deze regio's is het aantal niet-werkende werkzoekenden gestegen. Door het effect van labour hoarding en deeltijd-WW is de stijging van het aantal nww'ers gedempt. Ook in 2010 wordt nog een krimp van de werkgelegenheid verwacht. Tot februari 2010 steeg het aantal nww'ers. Daarna is het aantal nww'ers iedere maand gedaald. Eind september 2010 ligt het aantal nww'ers nog wel op een hoger niveau dan voor de economische crisis.

De arbeidsmarkt kan in september 2010 nog steeds als ruim worden getypeerd. Voor een aantal beroepsklassen en arbeidsmarktregio's is er echter al weer sprake van een krappe tot zeer krappe arbeidsmarkt.

In 2011 wordt een lichte toename van de werkgelegenheid verwacht en een geringe afname van het aantal niet-werkende werkzoekenden. Van belang de komende periode is de vergrijzing. De vergrijzing treedt in een aantal sectoren eerder op. Vooral in de sectoren onderwijs, overheid, zorg en welzijn, transport en bouw is het aandeel oudere werkzame personen hoog. Verwacht mag worden dat in deze sectoren de komende jaren relatief veel vacatures zullen ontstaan vanwege vervangingsvraag. Kanttekening hierbij is echter dat er vooral vraag ontstaat naar middelbaar en hoger opgeleid personeel.

De krapte op de arbeidsmarkt zal hierdoor toenemen. Niet alle groepen zullen hier in gelijke mate van kunnen profiteren. Aandacht verdienen de kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt: de langdurig werklozen, 45-plussers en laag opgeleiden. Gericht arbeidsmarktbeleid kan helpen om de positie op de arbeidsmarkt van deze groepen te verbeteren.

Bijlage 1: Regio-indeling

- 1 Friesland
- 2 Groningen
- 3 Drenthe
- 4 Noord-Kennemerland en West-Friesland
- 5 Zaanstreek / Waterland
- 6 Zuid-Kennemerland
- 7 Groot Amsterdam
- 8 Gooi- en Vechtstreek
- 9 Midden-Utrecht
- 10 Oost-Utrecht
- 11 Flevoland
- 12 IJsselvechtstreek
- 13 Twente
- 14 Stedendriehoek
- 15 Achterhoek
- 16 Midden-Gelderland
- 17 Zuid-Gelderland
- 18 Rivierenland
- 19 Holland Rijnland
- 20 Haaglanden
- 21 Midden-Holland
- 22 Rijnmond
- 23 Drechtsteden
- 24 Zeeland
- 25 West-Brabant
- 26 Midden-Brabant
- 27 Noordoost-Brabant
- 28 Zuidoost-Brabant
- 29 Noord- en Midden-Limburg
- 30 Zuid-Limburg

Bijlage 2: Tabellen bij de afbeeldingen uit hoofdstuk 4

Ontwikkeling niet-werkende werkzoekenden

Arbeidsmarktregio	Aantal nww	Aantal nww	groei nww	nww-percentage
	sep-09	sep-10	sep-09 - sep-10	sep-10
Drenthe	15.339	15.221	-0,8%	7,5%
Friesland	19.566	20.560	5,1%	7,1%
Groningen	21.614	20.997	-2,9%	8,6%
Flevoland	12.660	12.628	-0,3%	7,2%
Gooi- en Vechtstreek	6.049	5.804	-4,1%	5,2%
Midden-Utrecht	17.566	16.817	-4,3%	4,3%
Oost-Utrecht	8.424	8.041	-4,5%	4,9%
Drechtsteden	8.038	9.125	13,5%	4,3%
Rijnmond	49.285	52.316	6,1%	8,6%
IJsselvechtstreek	10.615	10.712	0,9%	5,0%
Stedendriehoek	15.159	15.394	1,6%	5,6%
Twente	22.932	22.531	-1,7%	8,1%
Haaglanden	30.359	32.132	5,8%	6,8%
Holland Rijnland	10.634	11.169	5,0%	4,5%
Midden-Holland	4.778	5.495	15,0%	4,8%
West-Brabant	17.376	16.992	-2,2%	5,8%
Zeeland	8.048	7.507	-6,7%	4,5%
Achterhoek	7.615	7.142	-6,2%	5,2%
Midden-Gelderland	18.507	18.130	-2,0%	6,2%
Rivierenland	4.780	4.961	3,8%	4,8%
Zuid-Gelderland	11.749	11.808	0,5%	8,1%
Noord-Kennemerland	12.027	12.591	4,7%	4,2%
Zaanstreek/Waterland	7.620	8.341	9,5%	5,8%
Zuid-Kennemerland	7.967	8.210	3,1%	4,8%
Midden-Brabant	11.379	10.784	-5,2%	5,1%
Noordoost-Brabant	14.788	14.770	-0,1%	5,5%
Zuidoost-Brabant	22.427	22.045	-1,7%	6,7%
Groot Amsterdam	49.665	44.454	-10,5%	7,9%
Noord- en Midden-Limburg	16.486	13.974	-15,2%	6,1%
Zuid-Limburg	24.428	22.627	-7,4%	8,3%
Onbekend*	787	584		
Totaal	488.667	483.862	-1,0%	6,3%

*In de volgende tabellen is deze categorie buiten beschouwing gebleven

Kenmerken niet-werkende werkzoekenden, stand eind september 2010

Arbeidsmarktregio	Geslacht		Leeftijd			Duur werkloosheid		Opleidingsniveau		
	mannen	vrouwen	15-26 jr	27-44 jr	45+	0-6 mnd	>= 12 mnd	t/m vmbo	mbo/havo/vwo	hbo/wo
Drenthe	7.795	7.426	1.855	5.870	7.496	4.277	7.877	6.797	6.636	1.788
Friesland	10.796	9.764	2.773	7.724	10.063	6.324	10.019	8.965	8.921	2.674
Groningen	11.280	9.717	2.551	8.669	9.777	6.142	10.993	9.013	8.806	3.178
Flevoland	5.961	6.667	1.881	5.395	5.352	5.169	4.547	6.424	4.587	1.617
Gooi- en Vechtstreek	3.037	2.767	339	2.276	3.189	1.707	2.884	2.708	1.827	1.269
Midden-Utrecht	8.781	8.036	1.467	7.245	8.105	6.440	6.831	7.126	5.211	4.480
Oost-Utrecht	4.213	3.828	1.037	3.114	3.890	2.931	3.455	3.675	2.801	1.565
Drechtsteden	4.670	4.455	1.377	3.568	4.180	3.796	3.318	4.938	3.107	1.080
Rijnmond	26.399	25.917	6.631	21.966	23.719	18.169	23.816	30.179	16.561	5.576
IJsselvechtstreek	5.524	5.188	1.146	4.194	5.372	3.271	5.198	4.544	4.534	1.634
Stedendriehoek	7.937	7.457	1.872	6.119	7.403	5.195	6.654	7.177	5.778	2.439
Twente	11.443	11.088	2.542	9.031	10.958	5.979	12.129	11.928	8.149	2.454
Haaglanden	16.140	15.992	3.556	13.996	14.580	10.724	15.339	17.991	9.461	4.680
Holland Rijnland	5.830	5.339	1.282	4.351	5.536	3.501	5.441	5.162	3.822	2.185
Midden-Holland	2.738	2.757	465	2.142	2.888	2.157	2.205	2.995	1.685	815
West-Brabant	8.531	8.461	1.691	6.502	8.799	6.033	7.340	8.006	6.464	2.522
Zeeland	3.780	3.727	886	2.762	3.859	2.749	3.221	3.318	3.225	964
Achterhoek	3.844	3.298	828	2.434	3.880	2.306	3.314	3.107	3.072	963
Midden-Gelderland	9.323	8.807	1.684	7.093	9.353	6.141	8.325	9.237	5.949	2.944
Rivierenland	2.492	2.469	635	1.879	2.447	1.567	2.483	2.577	1.740	644
Zuid-Gelderland	6.119	5.689	1.521	4.655	5.632	3.564	5.853	6.433	3.558	1.817
Noord-Kennemerland	6.257	6.334	1.496	4.881	6.214	4.804	5.117	5.613	5.035	1.943
Zaanstreek/Waterland	4.121	4.220	1.030	3.413	3.898	2.673	3.898	4.126	3.056	1.159
Zuid-Kennemerland	4.395	3.815	1.062	3.216	3.932	3.011	3.524	3.830	2.792	1.588

Vervolg Kenmerken niet-werkende werkzoekenden, stand september 2010

Arbeidsmarktregio	Geslacht		Leeftijd			Duur werkloosheid			Opleidingsniveau		
	mannen	vrouwen	15-26 jr	27-44 jr	45+	0-6 mnd	>= 12 mnd	t/m vmbo	mbo/havo/vwo	hbo/wo	
Midden-Brabant	5.717	5.067	1.337	3.967	5.480	3.607	4.964	5.030	4.159	1.595	
Noordoost-Brabant	7.504	7.266	1.554	5.493	7.723	4.910	6.977	6.752	5.628	2.390	
Zuidoost-Brabant	11.329	10.716	2.528	8.347	11.170	6.511	11.271	10.579	7.822	3.644	
Groot Amsterdam	21.410	23.044	3.967	19.919	20.568	12.024	25.298	24.751	11.030	8.673	
Noord- en Midden-Limburg	7.262	6.712	1.354	4.855	7.765	3.872	7.741	6.582	5.587	1.805	
Zuid-Limburg	11.903	10.724	2.563	8.053	12.011	6.031	12.625	11.566	8.329	2.732	
Totaal	246.531	236.747	54.910	193.129	235.239	155.585	232.657	241.129	169.332	72.817	

Colofon

Regio in beeld, december 2010

De regio in beeld is een uitgave van UWV WERKbedrijf, die 1 keer per jaar wordt uitgebracht. Deze uitgave is ook te downloaden op www.werk.nl/arbeidsmarktinformatie.

Redactie

Suzanne IJzerman (tevens eindredactie)
Evelyn Ploeg

Auteurs

Danielle Hofs
Suzanne IJzerman
Ton van Mastrigt
Roelof van der Velde
Arie Vreeburg

Redactieadres

UWV WERKbedrijf
Afdeling Arbeidsmarketing, team arbeidsmarktinformatie
Waagstraat 1
Postbus 6407
5600 HK Eindhoven

Alles uit deze uitgave mag worden overgenomen, echter uitsluitend met bronvermelding. Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

© UWV WERKbedrijf, Amsterdam.